

Załącznik do uchwały
Nr XVIII/91/2008
Rady Powiatu w Ostródzie
z dnia 27 lutego 2008r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE OSTRÓDZKIM DO 2013 ROKU

Opracowanie:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Ostródzie przy współudziale Zespołu Programowego
i Grup Roboczych do analizy obszarów problemowych

Ostróda 2008

Dlaczego powiat ostródzki potrzebuje strategii rozwiązywania problemów społecznych?

Celem prac nad strategią jest nasz lokalny wkład w pomoc podczas realizacji procesów ustanawiających zmodernizowany, europejski model socjalny, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego, o czym najobszerniej traktuje Strategia Lizbońska UE – jako najbardziej kompleksowy i długofalowy program społeczno-ekonomiczny Unii Europejskiej.

Nawiązując zatem do Strategii Lizbońskiej w jej społecznym wymiarze (edukacja dla życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy, rozwój aktywnej polityki zatrudnienia, modernizacja opieki społecznej, promocja zaangażowania społecznego) oraz mając świadomość istotnej roli czynnika planowania i programowania należy uznać, iż powołanie do życia strategii na obszarze lokalnym i ponadlokalnym to jedyne słuszne rozwiązanie – postawienie do realizacji skonkretyzowanych wyzwań i priorytyzacja wewnętrzna dążeń lokalnych społeczności.

Istotą przewidzianych działań Strategii jest dążenie do lepszego wykorzystania już istniejącego potencjału, tkwiącego w każdym z nas, ale również wypracowanie innowacyjnych form i kształtów bytowania grup społecznych.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostródzkim” to przede wszystkim udokumentowane i scalone w jedną całość wartości, zamierzenia i procesy, które już wcześniej istniały, lecz osobno. Niniejsza Strategia to ujęcie problematyki społecznej na terenie powiatu wszechstronne, holistyczne, gdzie poszczególne jej części wzajemnie się zaszębiają.

Tomasz Podsiadło

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie

Wstęp.....	4
I. Część wprowadzająca	
1.1. Opis obszaru	6
1.2. Zarys sytuacji społeczno-demograficznej	6
1.3. Powiat jako organ prowadzący	6
1.3.1. Placówki oświatowe	7
1.3.2. Domy pomocy społecznej	8
1.3.3. Placówki opiekuńczo-wychowawcze	10
1.3.4. Powiatowy Urząd Pracy	12
1.3.5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	13
1.3.6. Punkt Konsultacyjno – Informacyjny	14
1.3.7. Punkt Interwencji Kryzysowej	14
1.4. Jednostki wspierające system pomocy społecznej	15
1.4.1. Organizacje pozarządowe	15
II. Część analityczna	
2.1. Podstawy metodologiczne	21
2.2. Główne problemy społeczne w Powiecie Ostródzkim	21
2.1.1. Bezrobocie	22
2.1.2. Alkoholizm i narkomania	25
2.1.3. Przemoc w rodzinie i problemy opiekuńczo-wychowawcze	28
2.1.4. Niepełnosprawność	33
2.1.5. Problemy wieku podeszłego	38
2.1.6. Problemy mniejszości	40
2.1.7. Środowisko szkolne – metody zapobiegania zachowaniom patologicznym	43
2.3. Problemy społeczne według organizacji	44
2.4. Analiza SWOT	45
III. Część strategiczna	
3.1. Założenia rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Ostródzkim	48
3.2. Misja i cel strategii	49
3.3. Główne obszary strategii	50
3.3.1. Długotrwale bezrobocie	51
3.3.2. Kryzys i przemoc w rodzinie	52
3.3.3. Marginalizacja grup społecznych	54
3.3.4. Alienacja ludzi starszych i niepełnosprawnych	55
3.3.5. Niewykorzystany potencjał partnerów społecznych	57
3.4. Finansowanie	58
3.5. Wdrażanie i monitorowanie	59
IV. Aneksy	
Zakończenie	
Podziękowania	
Wykaz uczestników warsztatów planowania strategicznego	
Materiały źródłowe	

Szczególnym obowiązkiem nałożonym na powiat mocą ustawy o pomocy społecznej jest obowiązek opracowania powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Oznacza to, iż ustawodawca przyjął, że społeczny obszar powiatu jest właściwy, by w jego obrębie identyfikować czynniki generujące problemy społeczne i podejmować działania profilaktyczne i zaradcze. W fakcie, iż na obszarze tym działa administracja powiatowa oraz administracje poszczególnych gmin należy przede wszystkim widzieć podstawową zasadę podziału zadań między głównymi podmiotami społecznymi. W tym kontekście zadanie opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych trzeba rozumieć jako zadanie wypracowania pewnego planu ich współdziałania, które odpowiadając społecznej i gospodarczej specyfice obszaru powiatu ma na celu poprawę zaspokojenia potrzeb jego mieszkańców, w szczególności tych, których owe problemy dotyczą.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom powiatu odpowiedniej jakości życia. Trudna sytuacja na rynku pracy, spadek zamożności społeczeństwa sprzyja zwiększeniu skali zjawiska patologii, alienacji i marginalizacji grup społecznych. Strategia będąca scenariuszem przyszłości, do której należy dążyć, to określone sposoby działania, dzięki którym dokona się transformacja sytuacji obecnej na projektowaną.

Osiągnięcie oczekiwanych rezultatów będzie w dużym stopniu uzależnione od powszechnej akceptacji strategii przez wszystkich sojuszników podejmowanych działań pomocowych.

Podejście strategiczne wykracza daleko poza planowanie. Chodzi o to, aby postawić sobie cele ambitne, lecz osiągalne. Dobrze jest określić też wspólne wartości, czyli zasady moralne i filozoficzne, którymi zamierzamy się kierować i dzielić. Wartości te ukierunkują działania i zapewnią poczucie wspólnej odpowiedzialności za kształt i rodzaj zapotrzebowania na pomoc społeczną mieszkańców Powiatu Ostródzkiego.

Nasza polityka określa nasze dążenia. Zatem powinna być jasno sformułowana – jako określone, wymierne i zdefiniowane w czasie cele oraz ujęta w formie pisemnej i przedstawiona wszystkim podmiotom realizującym pomoc społeczną w Powiecie Ostródzkim.

Strategia to dokument bazowy przy konstruowaniu programów operacyjnych i projektów określających sposób oraz metody realizacji zamierzonych przedsięwzięć. Poprzez realizację tego typu programów będzie można osiągnąć wyznaczone cele strategiczne i operacyjne. Programy te charakteryzują się ogólnymi zarysami działań, bez szczegółowych rozstrzygnięć, terminarzy, budżetów. Uszczegółowienie programów strategicznych następuje dopiero na poziomie taktycznym i operacyjnym, czyli w fazie wdrażania.

Część I

wprowadzająca

1.1. Opis obszaru

Powiat Ostródzki należy do podregionu elbląskiego zajmując zachodnią część województwa warmińsko-mazurskiego o powierzchni blisko 1770 km². Od północy sąsiaduje z powiatem Elbląskim i Lidzbarskim, od wschodu – z Olsztyńskim, od południa - z Działdowskim, a od zachodu - z Iławskim. Pod względem wielkości jest 22 powiatem w Polsce.

Powiat Ostródzki tworzą: miasto Ostróda – jako stolica Powiatu, trzy jednostki terytorialne o statusie miasta i gminy: Morąg, Miłakowo i Miłomłyn oraz pięć gmin wiejskich: Dąbrówno, Grunwald, Łukta, Małdyty i Ostróda.

1.2. Zarys sytuacji społeczno-demograficznej

Liczba mieszkańców Powiatu Ostródzkiego, według danych na koniec roku 2005 wynosi niemalże 105 tysięcy osób. Biorąc pod uwagę wielkość powierzchni Powiatu na 1 km² powierzchni przypada średnio 60 osób, co w skali całego województwa warmińsko-mazurskiego jest wynikiem przeciętnym. W poszczególnych częściach terytorium zajmowanego przez Powiat Ostródzki gęstość zaludnienia jest dość zróżnicowana. Zdecydowanie największa koncentruje się wokół głównych ośrodków miejskich: Ostróda i Morąg, natomiast dużo mniejsza jest w gminach Łukta i Dąbrówno.

Najliczniejszą grupę mieszkańców stanowią ludzie w wieku produkcyjnym, tj. osoby w przedziale wiekowym 20-65 lat – 63,6 %. Drugą pod względem liczności jest populacja dzieci i nastolatków (0-19 lat) – 23,2 % ogółu ludności Powiatu. Natomiast najmniej liczną grupę stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, których odsetek liczy się na 13,2 %.

1.3. Powiat jako organ prowadzący

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej do zadań własnych powiatu w zakresie pomocy społecznej należy:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne

ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze

- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia młodzieży opuszczającej w/w placówki
- pomoc osobom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, które otrzymały status uchodźcy
- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób
- prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach
- szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu
- doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu
- podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych
- sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej
- utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy m. in.:

- pomoc uchodźcom w zakresie indywidualnego programu integracji
- prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia
- udzielanie cudzoziemcom pomocy w zakresie interwencji kryzysowej

Powiat Ostródzki jako organ prowadzący nadzoruje m. in. następujące jednostki organizacyjne:

- placówki oświatowe;
- domy pomocy społecznej;
- placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- Powiatowy Urząd Pracy;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Punkt Konsultacyjno-Informacyjny;
- Punkt Interwencji Kryzysowej.

1.3.1. Placówki oświatowe

Uwydatnić należy, że nadzorowi władz powiatowych podlega szkolnictwo średnie. Nauczaniem na poziomie szkół ponadpodstawowych zajmują się następujące placówki:

- Liceum Ogólnokształcące im. J. Bażyńskiego w Ostródzie
- Zespół Szkół Zawodowych im. S. Petofi w Ostródzie
- Zespół Szkół Rolniczych im. W. Witosa w Ostródzie
- Zespół Szkół Zawodowych im. S. Staszica w Ostródzie
- Centrum Kształcenia Ustawicznego w Ostródzie

- Zespół Szkół Licealnych w Morągu
- Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących im. 9 Drezdeńskiej Brygady Artylerii w Morągu
- Zespół Szkół Zawodowych w Dobrocinie
- Zespół Szkół w Saminie

Na terenie powiatu ostródzkiego działają także:

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. M. Konopnickiej w Ostródzie
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Miłakowie
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Szymanowie
- Bursa Szkolna w Ostródzie
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Morągu
- **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ostródzie**

Sprawowanie przez Powiat Ostródzki pieczy nad poszczególnymi placówkami oświatowymi ma duże znaczenie z punktu widzenia planowania strategicznego, gdyż jakość kształcenia przyszłych pokoleń osób pracujących i rodzaj ich wykształcenia ma dość istotne znaczenie dla budowania społeczeństwa o odpowiednio wpojonym systemie wartości humanistycznych, poczuciu własnej wyjątkowej wartości, czy szacunku dla dóbr wspólnych. Łatwo przewidzieć, że może to z kolei mieć niebagatelny wpływ na jakość życia i funkcjonowania całości zasobów ludzkich Powiatu Ostródzkiego.

1.3.2. Domy pomocy społecznej

Zadaniem domów pomocy społecznej jest świadczenie usług bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkańców. Celem funkcjonowania domów pomocy społecznej jest zapewnienie mieszkańcom warunków do godnego życia, intymności oraz umożliwienie rozwoju osobowości. Ważnym zagadnieniem jest problem ludzi starszych, chorych i opuszczonych, gdyż to właśnie dla nich są tworzone domy pomocy społecznej, które mają za zadanie wspierać człowieka w jego rozwoju i pomagać mu przezwyciężać trudności, które jest w stanie pokonać. Domy pomocy społecznej służą wszechstronną pomocą osobom, które z powodu problemów zdrowotnych, socjalnych bądź bytowych nie mogą przebywać w miejscu swego zamieszkania. Na terenie powiatu ostródzkiego funkcjonują dwa domy pomocy społecznej:

- Dom Pomocy Społecznej w Szylaku
- Dom Pomocy Społecznej w Molzie

Mieszkaniec DPS to osoba wymagająca całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogąca samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Oznacza to, że zakres pomocy DPS dotyczy podstawowej pielęgnacji (utrzymanie higieny ciała, pomoc w przemieszczaniu i pomoc w przyjmowaniu posiłków) oraz innych usług bytowych, wspomagających i edukacyjnych.

Dom Pomocy Społecznej w Szylaku

Dom Pomocy Społecznej w Szylaku powstał w październiku 1991 roku z inicjatywy Wojewódzkiego Zespołu Pomocy Społecznej w Olsztynie. Mieści się w dwukondygnacyjnym budynku po byłym hotelu robotniczym miejscowej Stacji Hodowli Roślin. W ciągu 17 lat swojego istnienia dom został ulepszony pod względem lokalowym: dobudowano boczną klatkę schodową

z windą, podjazdy dla wózków inwalidzkich, powstała kaplica i nowe pracownie terapeutyczne. Budynek Domu jest wkomponowany w kompleks zieleni, która skutecznie chroni przed hałasem z ruchliwej trasy Warszawa – Gdańsk.

Dom Pomocy Społecznej w Szyldaku jest miejscem stałego zamieszkania dla 80-u osób z przewlekłymi schorzeniami układu nerwowego. Schorzeniem dominującym wśród mieszkańców jest schizofrenia. To ośrodek koedukacyjny - mieszkańcy domu zróżnicowani są pod względem wieku, zaawansowania choroby oraz czasu pobytu w placówce. W ramach realizacji procesu rehabilitacyjno-terapeutycznego dom pomocy społecznej oferuje swoim mieszkańcom różnorodne zajęcia aktywizujące, dostosowane do zainteresowań i możliwości psychofizycznych mieszkańców. Podstawową formą aktywizującą jest terapia zajęciowa, uzupełniana zajęciami z obszaru działalności kulturalno-oświatowej oraz różnymi imprezami rekreacyjno-rozrywkowymi organizowanymi poza terenem domu. Ponadto placówka zapewnia kompetentną pomoc medyczną, opiekuńczą, psychologiczną jak również umożliwia praktykowanie religijne. Dzięki zastosowaniu szeregu form terapii zajęciowej próbuje się osiągnąć pozytywne efekty procesu aktywizacji. Prowadzone przez Dom działania terapeutyczne mają wyzwać w mieszkańcach potrzebę aktywnego działania, która skutecznie chroni chorych przed zgubnym, destrukcyjnym wpływem beczynności. Ponadto ma sprawiać, że mieszkańcy będą potrafili samodzielnie zagospodarować swój czas wolny i wypełnić go zajęciami przyjemnymi i pożytecznymi, zgodnymi z ich indywidualnymi zainteresowaniami.

Dom Pomocy Społecznej w Molzie

Dom Pomocy Społecznej w Molzie powstał w 1994 roku. Jest placówką stacjonarną, przeznaczoną dla 24 osób w podeszłym wieku, gdzie osoby te otacza się całodobową opieką wykwalifikowanego personelu, zaspokajając nie tylko ich potrzeby biologiczne, ale także psychiczne (bezpieczeństwa, akceptacji, życzliwości i in.). Od dnia 1 marca 2004 r. DPS prowadzony jest na zlecenie Powiatu Ostródzkiego przez Stowarzyszenie Organizatorów i Menadżerów Pomocy Społecznej i Ochrony Zdrowia w Olsztynie.

Zakres i poziom świadczonych usług nie jest jeszcze zgodny z obowiązującym standardem – posiada czas na jego osiągnięcie do roku 2010. Jednakże dostosowany jest do indywidualnych potrzeb mieszkańców, wynikających ze stopnia ich psychicznej i fizycznej sprawności. Organizacja Domu zapewnia mieszkańcom warunki bezpiecznego i godnego życia, intymności, a także samodzielności na miarę ich możliwości.

W celu zapewnienia jak najlepszej opieki, w placówce powstał Zespół terapeutyczno-opiekuńczy. Do zadań Zespołu należy m.in. opracowywanie i realizacja indywidualnych planów opieki dla każdego mieszkańca.

Mieszkańcy Domu mogą korzystać z zabiegów rehabilitacyjnych i terapii zajęciowej, Zajęcia terapeutyczne planowane są przy czynnym udziale mieszkańców, uwzględniają ich sugestie, indywidualne preferencje i zainteresowania. W Domu działa Samorząd mieszkańców, który współpracuje z personelem w zakresie jak najlepszej organizacji placówki.

Atutem Domu jest ponadto możliwość zamieszkania w nim na dowolny okres, bez posiadania odpowiedniego skierowania, na zasadach ponoszenia pełnych kosztów utrzymania.

W przyszłości planuje się utworzenie w świetlicy terapeutycznej Domu Dziennego Pobytu dla starych i niepełnosprawnych mieszkańców gminy Łukta, którzy razem z mieszkańcami DPS – Molza będą mogli korzystać z terapii zajęciowej i zabiegów rehabilitacyjnych.

1.3.3. Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową, ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia.

Na terenie Powiatu Ostródzkiego funkcjonują pięć placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- Placówka Wielofunkcyjna Dom dla Dzieci i Młodzieży „Promyk” w Morągu,
- Dom dla Dzieci im. Sybiraków w Szymonowie,
- Rodzinny Dom Dziecka w Grabinku,
- Niepubliczna Placówka Rodzinna w Nowym Siedlisku,
- Świetlica Terapeutyczna w Ostródzie.

Placówka Wielofunkcyjna Dom dla Dzieci i Młodzieży „Promyk” w Morągu

Placówka Wielofunkcyjna realizuje zadania przewidziane dla:

- placówki socjalizacyjnej na 28 miejsc, przeznaczonej dla dzieci i młodzieży, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej, zapewniającej całodobową opiekę i wychowanie, pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej.
- grupy usamodzielnienia chłopców (kameralna forma mieszkaniowa) oraz grupy usamodzielnienia dziewcząt (kameralna forma mieszkaniowa) – po 14 miejsc w każdej grupie, przeznaczonej dla dzieci i młodzieży, gdzie głównym celem jest wyposażenie podopiecznych w podstawowe umiejętności rozwiązywania problemów związanych z sytuacjami życiowymi, w tym nabycie umiejętności gospodarowania środkami finansowymi, praktyczne zdobywanie umiejętności z zakresu prowadzenia gospodarstwa domowego, oraz załatwiania spraw urzędowych.
- mieszkania usamodzielnienia dla 6 osób, w którym podstawowym założeniem i ideą jest stworzenie okresu przejściowego między placówką, a ostatecznym usamodzielnieniem.

Podstawowymi zadaniami Placówki Wielofunkcyjnej są:

- zapewnienie dzieciom całodobowej, ciągłej lub okresowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie ich niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych; w tym emocjonalnych, społecznych, religijnych, a także korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia
- praca z rodziną dziecka w celu usprawnienia jej umiejętności opiekuńczo-wychowawczych
- prowadzenie zajęć wychowawczych, korekcyjnych, kompensacyjnych, logopedycznych, terapeutycznych, rekompensujących braki wychowawcze w środowisku rodzinnym i przygotowujących do życia społecznego
- zapewnienie dzieciom kształcenia, wyrównywania opóźnień rozwojowych i szkolnych,
- prowadzenie działań w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenie w rodzinnych formach opieki zastępczej
- opieka i wychowanie do czasu powrotu do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie adopcyjnej lub zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego lub socjalizacyjnego.

Od dnia 1 stycznia 2008 roku zadanie prowadzenia niniejszej placówki przejęło na swoje barki Morąskie Stowarzyszenie Wspierania Rodzin.

Dom dla Dzieci im. Sybiraków w Szymonowie

Dom dla Dzieci im. Sybiraków ma charakter placówki socjalizacyjno-rodzinnej. Głównym zadaniem Domu dla Dzieci jest prowadzenie zajęć specjalistycznych, socjalizujących, resocjalizujących, rekompensujących braki dotychczasowego wychowania. Placówka wyrównuje również opóźnienia rozwojowe i szkolne oraz zapewnia kształcenie zgodne z możliwościami dziecka. Ma także za zadanie przygotować dzieci do podejmowania odpowiedzialności za własne postępowanie oraz wszechstronnie przygotować je do samodzielnego życia. Najważniejszym celem wychowawczym domu dla Dzieci w Szymonowie jest podejmowanie wszelkich działań na rzecz powrotu dziecka do naturalnej rodziny. Jeżeli nie ma możliwości powrotu dziecka pod opiekę rodziców, rozpoczyna się poszukiwanie rodzin zastępczych lub adopcyjnych. W przypadku, kiedy nie powiodło się znalezienie rodziny, dzieci powinny wychowywać się w warunkach najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego poprzez:

- grupy prowadzone przez małżeństwa mieszkające na terenie placówki
- stwarzanie im rodzinnej atmosfery opartej na miłości, życzliwości, szacunku i pracy.

Dom prowadzony jest jako zadanie zlecone powiatu od 1 stycznia 2004 r. przez organizację pozarządową mającą statut organizacji pożytku publicznego – Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie w Szymonowie. Znajdują się w nim miejsca dla 45 dzieci.

Rodzinny Dom Dziecka w Grabinku

Rodzinny Dom Dziecka w Grabinku to placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego, która funkcjonuje jako samorządowa jednostka organizacyjna, gdzie organem prowadzącym jest Powiat Ostródzki. To placówka koedukacyjna, w której może przebywać od 4 do 8 dzieci. Rodzinny Dom Dziecka w Grabinku jest placówką opiekuńczo-wychowawczą dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Realizuje on zadania opieki całkowitej nad dzieckiem w warunkach środowiska rodzinnego. Placówka rodzinna zapewnia dzieciom całodobową, ciągłą opiekę i wychowanie oraz zaspokaja ich niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia. Zaspokajanie potrzeb dzieci dom realizuje w oparciu o obowiązujące standardy wychowania, opieki i usług świadczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W placówce rodzinnej dokonuje się okresowej oceny sytuacji dzieci. W tym celu placówka współpracuje z rodzicami biologicznymi dzieci, właściwym sądem rodzinnym, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie, ośrodkiem adopcyjnym i osobami pomocnymi w procesie wychowania i usamodzielnienia wychowanków.

Niepubliczna Placówka Rodzinna w Nowym Siedlisku

Powiat Ostródzki w sierpniu 2003 r. zlecił realizację zadań w zakresie pomocy społecznej, polegających na świadczeniu usług socjalnych, mających na celu:

- zapewnienie dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki rodziców całodobową opiekę i wychowanie w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego
- stworzenie im optymalnych warunków, zbliżonych do rodziny naturalnej, a zarazem praca z rodziną w kierunku ich powrotu do rodziców biologicznych
- przygotowanie dzieci do dorosłego życia poprzez włączenie ich do wykonywania podstawowych obowiązków domowych, wpajanie norm i zasad funkcjonowania w środowisku oraz przygotowanie zdrowego modelu rodziny.

Placówka jest przygotowana na przyjęcie sześciorga dzieci. W ramach standardu wychowania i opieki zapewnia ona najpełniejsze potrzeby rozwojowe, emocjonalne i opiekuńcze dziecka,

a także współdziała z rodziną naturalną dziecka. Na realizację w/w zadań placówce udzielana jest dotacja z budżetu powiatu.

Aktualnie ze względów ekonomicznych i organizacyjnych dokonuje się przekształcenie placówki rodzinnej w rodzinę zastępczą zawodową.

Świetlica Terapeutyczna

Świetlica Terapeutyczna jest samodzielną, specjalistyczną placówką opiekuńczo-wychowawczą wsparcia dziennego o charakterze profilaktycznym. Specjalizuje się w opiece nad dziećmi i młodzieżą, które wymagają pomocy ze względu na zaburzenia emocjonalne, a także wychowujących się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju.

Celem działalności świetlicy jest:

- zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z problemami emocjonalnymi, sprawiającymi problemy wychowawcze,
- wspieranie rodziny w sprawowaniu jej podstawowych funkcji związanych z opieką i wychowaniem.

Realizując założone cele Świetlica stwarza wychowankom:

- warunki korzystnego rozwoju psychospołecznego,
- zapewnia poczucie bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego,
- dba o poszanowanie związków emocjonalnych dziecka z osobami dla niego ważnymi,
- wychowuje dzieci do odpowiedzialności i samodzielności,
- pomaga w rozwiązywaniu problemów osobistych, rodzinnych i społecznych,
- prowadzi terapię wychowanków według indywidualnych planów.

1.3.4. Powiatowy Urząd Pracy

Powiatowy Urząd Pracy w Ostródzie oraz jego filia z siedzibą w Morażu, jako publiczna instytucja rynku pracy, realizuje zadania w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Podstawowymi usługami, jakie świadczy Urząd Pracy są:

- pośrednictwo pracy
- poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa
- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy
- organizacja szkoleń.

Pośrednictwo pracy polega na udzielaniu pomocy bezrobotnym i innym osobom poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w znalezieniu odpowiednich pracowników.

Do kompetencji PUP należy również prowadzenie orientacji i poradnictwa zawodowego dla dorosłych. Poradnictwo zawodowe ma na celu pomoc osobom bezrobotnym i poszukującym pracy w planowaniu i organizowaniu ich życia zawodowego. Doradcy zawodowi pomagają również ludziom umiejącym poruszać się na rynku pracy lecz zamierzającym zmienić zawód (szkolenia) lub podjąć działalność gospodarczą.

Jedną z form pomocy oferowanej przez PUP w Ostródzie są spotkania w ramach tak zwanego „Klubu Pracy”. Klub Pracy ma na celu pomoc osobom bezrobotnym poprzez nabycie umiejętności poszukiwania pracy, podjęcie dalszego kształcenia oraz wzmacnianie wiary we własne możliwości.

Natomiast do instrumentów rynku pracy, które wspierają podstawowe usługi rynku pracy należą:

- prace interwencyjne – oznacza to zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy;
- staż – oznacza nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą;
- przygotowanie zawodowe – oznacza zdobywanie nowych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych poprzez praktyczne wykonywanie zadań zawodowych na stanowisku pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą;
- stypendium z tytułu podjęcia nauki w szkole ponadgimnazjalnej dla dorosłych;
- finansowanie kosztów przejazdu i zakwaterowania;
- refundacja kosztów opieki nad dzieckiem do lat 18;
- prace społecznie użyteczne – są wykonywane przez bezrobotnych na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej;
- szkolenia – polegają na udzielaniu pomocy w uzyskaniu kwalifikacji dostosowanych do potrzeb rynku pracy;
- udzielanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej;
- refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego.

1.3.5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Z dniem 1 stycznia 1999 r. w gestię nowych podmiotów samorządowych – powiatów przeszło wiele zadań i kompetencji wykonywanych dotychczas przez administrację rządową. Głównym zadaniem tejsze zmiany było zapewnienie społecznościom lokalnym wpływu na świadczenie usług publicznych z zakresu pomocy społecznej, wyposażenie samorządu w instrumenty projektowania i realizowania polityki społecznej uwzględniającej uwarunkowania lokalne.

Obszar działania powiatowych centrów pomocy rodzinie jest bardzo szeroki. Ideą jest działalność w kwestii rozwiązywania problemów społecznych dotyczących: dzieci i młodzieży, osób w starszym wieku, ale przede wszystkim stawia sobie za zadanie wspierać rodzinę.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wykonując zadania Powiatu Ostródzkiego na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym, przede wszystkim:

- podejmuje działania zmierzające do ograniczania skutków niepełnosprawności i likwidacji barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie;
- prowadzi działania na rzecz rehabilitacji osób niepełnosprawnych;
- przyznaje dofinansowania w zakresie **rehabilitacji społecznej** do:
 - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych
 - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych
 - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze
 - likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych;
- przyznaje dofinansowania w zakresie **rehabilitacji zawodowej**:

- przyznaje osobie niepełnosprawnej środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej
- refunduje wynagrodzenia oraz składki na ubezpieczenie społeczne pracodawcy zatrudniającemu osoby niepełnosprawne
- dokonuje zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę, w związku z wyposażeniem stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.

Przy PCPR w Ostródzie działa Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. Do podstawowych zadań Zespołu należą:

- ustalanie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności,
- wydawanie legitymacji osobom niepełnosprawnym.

PCPR ściśle działa ze środowiskami zrzeszającymi niepełnosprawnych. Na co dzień służy radą i pomocą również w indywidualnych sprawach osób niepełnosprawnych.

1.3.6. Punkt Konsultacyjno-Informacyjny

Został on powołany do życia z myślą o osobach, których dobro zostało zagrożone przez różnego rodzaju kryzysy, np. przemoc, znęcanie psychiczne i moralne, konflikty, uzależnienia. Punkt prowadzi porady i konsultacje bezpośrednie i telefoniczne - w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przemocy domowej:

- udziela wsparcia i pomocy osobom dotkniętym uzależnieniem alkoholowym i osobom współuzależnionym od alkoholu
- prowadzi poradnictwo pedagogiczne, prawne, psychologiczne
- informuje adresatów pomocy o możliwościach leczenia odwykowego, otrzymania opieki szpitalnej, udziału w terapii grupowej i indywidualnej, o miejscach i możliwościach pomocy w trudnych sprawach wychowawczych, rodzinnych i małżeńskich oraz dotyczących przemocy w rodzinie

W Punkcie zatrudnionych jest trzech specjalistów: radca prawny, pedagog, psycholog. Osobom zgłaszającym się do Punktu zapewnia się dyskrecję i pełną anonimowość.

Punkt działa od 2005 roku w okresach uzależnionych od przyznania przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego środków finansowych na jego prowadzenie. Wraz z dniem 31 grudnia 2007 r. Punkt zakończył swoją działalność; w chwili obecnej oczekujemy na ponowne przyznanie środków finansowych na jego zadania.

1.3.7. Punkt Interwencji Kryzysowej

W Szymonowie, gmina Małdyty w dniu 9 stycznia 2007 r., przy udziale władz powiatu ostródzkiego, został przekazany do użytku nowo utworzony Punkt Interwencji Kryzysowej.

Punkt prowadzi Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie. Mieści się na terenie Domu dla Dzieci w Szymonowie i składa się z 2 pokoi, kuchni i łazienki. Znajdują tu schronienie i pomoc psychologa, pracownika socjalnego i prawnika osoby z dziećmi, które znalazły się przejściowo w trudnej, kryzysowej sytuacji.

Możliwość powstania Punktu nastąpiła dzięki 50% udziałowi środków Warmińsko-Mazurskiego Stowarzyszenia Pomocy Dziecku i Rodzinie oraz 50% dotacji celowej Wojewody Warmińsko-Mazurskiego.

1.4. Jednostki wspierające powiatowy system pomocy społecznej

Wśród wielu działań ukierunkowanych na zapobieganie i zwalczanie społecznego wykluczenia oraz niesienie pomocy zagrożonym częściom społeczeństwa na uwagę zasługują te, które inicjowane i prowadzone są przez organizacje sektora pozarządowego. Wybór takich zrzeczeń dokonano w oparciu o intensywność podejmowanych przedsięwzięć, ich jakość oraz istotne znaczenie dla pokaźnych rzeszy osób wymagających ze strony otoczenia swego rodzaju aktywizacji.

W pracach nad Strategią zdecydowano o wyborze kilku organizacji pozarządowych – jako przykładów do naśladowania:

- Morąskie Stowarzyszenie Wspierania Rodzin
- Komenda Hufca Związku Harcerstwa Polskiego im. Bojowników o Polskość Warmii i Mazur
- Stowarzyszenie „Pomoc Dzieciom Potrzebującym” im. Janiny Pelczarskiej w Ostródzie
- Polski Związek Niewidomych, Okręg Warmińsko-Mazurski – Koło w Ostródzie
- Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Społecznej
- Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Ludzi Niepełnosprawnych „ALFA”
- Stacja Socjalna „Johanniter” w Ostródzie i Morągu
- Polski Komitet Pomocy Społecznej – Zarząd Rejonowy w Ostródzie
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci - Oddział Okręgowy w Morągu
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Koło w Ostródzie

Z analizy merytorycznej działalności organizacji sektora pozarządowego wynika, iż na terenie powiatu ostródzkiego wśród wszystkich zarejestrowanych w Krajowym rejestrze Sądowym (186) działających w obszarze pomocowo-społecznym widnieje ich około 40. Większość z nich skupia się wokół największych miejscowości powiatu, tj. wokół Ostródy i Morąga. Natomiast wydaje się, że pod tym względem najslabiej wypada gmina Dąbrówno.

1.4.1. Organizacje pozarządowe

Morąskie Stowarzyszenie Wspierania Rodzin

Oferta tejże organizacji adresowana jest do rodzin dysfunkcyjnych, ofiar przemocy domowej, osób uzależnionych od alkoholu, dzieci i młodzieży z ubogich rodzin, sierot. Celem Stowarzyszenia jest organizowanie wsparcia i samopomocy społecznej dla tych społeczności, w szczególności m. in.:

- kierowanie społecznych działań prorodzinnych poprzez wspomaganie rodzin zagrożonych
- diagnozowanie i wczesna profilaktyka w rodzinach zagrożonych
- organizowanie pomocy potrzebującym rodzinom, np. materialnej, prawnej, psychologicznej, pedagogicznej
- pedagogizacja rodziny
- troska o wszechstronny rozwój osobowościowy dzieci z rodzin zagrożonych, równoważenie szans edukacyjnych
- działalność charytatywna
- krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży
- promocja i organizacja wolontariatu.

Zatem jak widać działania Morąskiego Stowarzyszenia Wspierania Rodzin występują w formie długofalowych przedsięwzięć, a także w zależności od potrzeb środowiska, jest to udzielanie doraźnej pomocy, w postaci rzeczowej lub finansowej.

Stowarzyszenie odnosi sukcesy w organizacji kolonii letnich oraz obozów profilaktyczno-terapeutyczno-integracyjnych. Skutecznie pozyskuje środki finansowe na stypendia socjalne, wyposażenia dzieci w podręczniki i pomoce szkolne itp. Podjęło również współpracę z lokalną społecznością Morąga dotyczącą rozbudowy Ogródka Jordanowskiego oraz Ogrodu Botanicznego. Organizacja prowadzi aktywną współpracę z Fundacją TVN „Nie jesteś sam”, Fundacją im. Kantona w Warszawie oraz Domem dla Dzieci i Młodzieży w Morągu.

W dalszym ciągu planowany jest rozwój i rozszerzanie działań prowadzonych przez Stowarzyszenie. Ostatnio dokonany osiągnięciem jest przejęcie do prowadzenia Placówki Wielofunkcyjnej Dla Dzieci i Młodzieży „PROMYK” w Morągu, co nastąpiło z dniem 1 stycznia 2008 roku.

Komenda Hufca Związku Harcerstwa Polskiego im. Bojowników o Polskość Warmii i Mazur

Komenda Hufca działa na terenie Miasta i Gminy Ostróda, Miasta i Gminy Miłomłyn oraz Gminy Grunwald i Dąbrówno. Stwarza warunki do wszechstronnego, bo intelektualnego, społecznego, duchowego, emocjonalnego i fizycznego rozwoju człowieka. Kształtuje osobowość człowieka odpowiedzialnego, przy poszanowaniu jego praw do wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów; upowszechnia i umacnia w społeczeństwie przywiązanie do wartości takich jak prawda, sprawiedliwość, demokracja, samorządność, tolerancja i przyjaźń.

Powszechnie wiadomo, że ZHP swoją działalność i idee propaguje wśród dzieci i młodzieży, którym zapewnia organizację czasu wolnego i tworzy warunki do aktywnego i zdrowego stylu życia. Hufiec ostródzki jest organizatorem wielu różnorodnych, ciekawych przedsięwzięć programowych skierowanych do młodych ludzi niekoniecznie należących do ZHP. Stwarza atmosferę przyjaźni i zaangażowania w życie społeczeństwa. Na swoją działalność pozyskuje środki finansowe startując w konkursach dotacyjnych.

Komenda Hufca ZHP w Ostródzie od lat w sposób ciągle współpracuje z innymi organizacjami sektora pozarządowego z terenu Powiatu Ostródzkiego, a nawet nawiązuje współpracę międzynarodową.

Stowarzyszenie „Pomoc Dzieciom Potrzebującym” im. Janiny Pelczarskiej w Ostródzie

To zrzeszenie mające na celu niesienie różnorodnej pomocy dzieciom i młodzieży ze środowisk ubogich, patologicznych i zaniedbanych edukacyjnie i wychowawczo. Podstawowymi założeniami inicjatyw podejmowanych przez Stowarzyszenie jest: uczenie samorządności, pracy zespołowej dla dobra siebie i drugiego człowieka, wykształcenie kulturalnych form spędzania czasu wolnego, rozwijanie zainteresowań oraz wyrównywanie szans środowisk małych. Korzeniami funkcjonowania Stowarzyszenia jest także kształtowanie postaw prospołecznych i wychowanie w duchu demokracji.

Cele te konkretyzują się pod postacią obozów, kolonii (podczas całego okresu działalności zorganizowano ich kilkadziesiąt), festynów, zbiórek podręczników i odzieży, pomocy w dożywianiu dzieci z rodzin ubogich oraz wyposażenia wiejskich oddziałów przedszkolnych w zabawki i książki.

Organizacja podtrzymuje współpracę z Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży w Warszawie, Stowarzyszeniem „Tratwa” w Olsztynie, PCK i innymi.

Polski Związek Niewidomych Okręg Warmińsko-Mazurski Koło w Ostródzie

Związek działa już od 1964 roku, zrzesza osoby niewidome i słabowidzące w celu ich społecznej integracji, rehabilitacji, wyrównywania szans w dostępie do informacji, edukacji, zatrudnienia i szeroko pojętej aktywności społecznej, a także w celu ochrony ich praw obywatelskich. Związek reprezentuje swych członków wobec organów naczelnych państwa, administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz innych instytucji.

Członkiem zwyczajnym PZN może zostać osoba, która ukończyła 16 lat lub dziecko jako członek podopieczny, które ze względu na stan wzroku zostało uznane przez właściwy zespół orzekający za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym lub umiarkowanym bądź została uznana przez inny organ orzekający za niezdolną do pracy czy innej działalności w zakresie odpowiadającym niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym.

Organizacja odpowiada na potrzeby osób niedowidzących:

- rehabilitacyjne
- udostępnianie rejestracji do lekarza specjalisty
- pomoc w wypełnianiu wniosków na dofinansowania i inne
- prowadzi również aktywność kulturalną i rekreacyjną.

Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Społecznej

Stowarzyszenie organizuje różnorodne formy wsparcia osobom, rodzinom i środowiskom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych oraz prowadzi działania zmierzające do rozwijania w świadomości lokalnej społeczności imperatywu udzielania pomocy. Wielką zasługą tejże organizacji są sukcesy w opiece nad tożsamością kulturową społeczności romskiej, czego wynikiem są organizowane Dni Kultury Romskiej – co odbywa się przy dużym udziale i współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostródzie. Stowarzyszenie zajmuje się także organizowaniem festynów i „choinek” dla dzieci z rodzin ubogich, gdyż jednym z jego celów statutowych jest dbałość o potrzeby kulturalne dzieci i młodzieży i stwarzanie im możliwości atrakcyjnego spędzania czasu wolnego. Organizacja ta jest bardzo młoda, bo powstała w roku 2004, zatem pozostaje w gotowości do współpracy z samorządowymi jednostkami organizacyjnymi oraz Organizacją Wspierania Inicjatyw Pozarządowych.

Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Ludzi Niepełnosprawnych „ALFA”

Stowarzyszenie „ALFA” powstało w maju 1989 roku na fali zachodzących przemian społeczno-politycznych, które dały prawo do tworzenia się sektora pozarządowego. Jest członkiem Warmińsko-Mazurskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie. Jego misja to integracja społeczna osób niepełnosprawnych w ich miejscu zamieszkania poprzez ochronę praw, godności i interesów społeczno-zawodowych oraz dostępu do nauki i kultury.

„ALFA” jest organizatorem comiesięcznych spotkań integracyjnych osób niepełnosprawnych z przedstawicielami instytucji samorządu i kultury, pokazów sprzętu rehabilitacyjno-ortopedycznego i pomocy w jego zdobywaniu oraz turystyki niepełnosprawnych w ramach wyjazdów wycieczkowych po kraju i zagranicą a także wydaje prace literacko-poetyckie niepełnosprawnych twórców. Poza tym Stowarzyszenie zmierza do opracowania projektu pod nazwą „Centrum Informacyjno-Doradcze osób niepełnosprawnych”.

Jak samo stowarzyszenie podkreśla dotychczasowe jego działania spowodowały zmiany w sposobie postrzegania grupy osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym, co wypada uznać za jego największy sukces. Na co dzień „ALFA” działa poprzez biuro obsługi dla osób

niepełnosprawnych, które służy poradą i informacją z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej, uzyskiwaniem pomocy w likwidacji barier w miejscu otaczającym osoby niepełnosprawne.

Jako że to organizacja działająca na terenie całego województwa warmińsko-mazurskiego, „ALFA” współpracuje z organizacjami pozarządowymi i instytucjami samorządowymi nie tylko lokalnymi, ale też działających w strukturach wojewódzkich.

Stacja Socjalna „Johanniter”

W województwie warmińsko-mazurskim działa 12 stacji utworzonych przez Zakon Johannitów. Dwie z nich posiadają swą siedzibę na terenie Powiatu Ostródzkiego: w Ostródzie i Morągu, gdzie działają już od 13 lat.

Głównym założeniem pracy Joannitów jest pomoc słabym i chorym. Siostry ze stacji socjalnej najczęściej opiekują się starszymi, samotnymi ludźmi, potrzebującymi pomocy, co zazwyczaj sprowadza się do wydawania zaleconych przez lekarza leków, a także środków opatrunkowych i higienicznych, wypożyczenia sprzętów ortopedycznych (kule, wózki, balkoniki, łóżka ortopedyczne). W razie potrzeby organizowane są wyjazdy do domów osób potrzebujących i zapewnienie odpowiedniej pielęgnacji, załatwianie spraw w urzędach, dowóz do lekarza itp.

Stacja czerpie radość z sytuacji udzielenia nawet najmniejszej pomocy, chociaż nie zawsze jest to możliwe, gdyż wykracza poza jej możliwości.

Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Rejonowy w Ostródzie

Misją stowarzyszenia jest niesienie fachowej pomocy, udzielanie materialnego i organizacyjnego wsparcia oraz przywracanie nadziei i poczucia bezpieczeństwa ludziom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych.

Oferta organizacji jest adresowana do ludzi znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, w szczególności: biednych, bezdomnych, samotnych i opuszczonych.

Do swoich osiągnięć PKPS zalicza uruchomienie placówek działających w ramach prowadzonej działalności, tj.: Schronisko dla Bezdomnych, Jadłodajnia, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Centrum Integracji Społecznej, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Aby jednak osiągać tak wysokie standardy usług PKPS prowadzi nader aktywną współpracę z władzami samorządowymi, ośrodkami pomocy społecznej, Komendą Policji, Strażą Miejską, Sądem Rejonowym i ośrodkiem zdrowia w Ostródzie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

Z racji faktu, iż żywe funkcjonowanie organizacji w obszarze pomocy społecznej na terenie powiatu ostródzkiego ma swoją już wieloletnią tradycję, PKPS docenia wagę takich idei jak współpraca i wymiana doświadczeń, których to oczekuje podejmując wspólne działania z innymi organizacjami.

Mimo znakomitej renomy i osiągania niewątpliwych efektów swoich wysiłków organizacja pragnie w przyszłości, we współpracy z jednostkami samorządowymi, swoim działaniem objąć jeszcze większą grupę osób, które potrzebują profesjonalnego wsparcia.

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Morągu

To zrzeszenie, którego działalność oparta jest na: organizowaniu wycieczek dla dzieci i młodzieży, dystrybucji żywności dla najuboższych, rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Organizacja w Morągu działa już od roku 1992, a swoje przedsięwzięcia podejmuje w oparciu o przygotowany czteroletni plan działania.

Ofertę swoich usług kieruje do dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, również do niepełnosprawnych osób dorosłych oraz do dzieci z problemowych rodzin. Za cel główny stawia sobie ochronę dzieci przed patologią społeczną, przemocą, złym traktowaniem. Jednakże udziela pomocy także rodzinom w sprawowaniu opieki nad dzieckiem, wychowaniu, kształceniu i leczeniu. Równocześnie inicjuje i rozwija specjalistyczne formy pomocy w usamodzielnianiu dziecka niepełnosprawnego i przewlekle chorego.

TPD – Morąg za swój zdecydowany sukces uznaje otwarcie w 2003 roku Warsztatów Terapii Zajęciowej w Morągu oraz to, że udało się zaangażować mieszkańców małych miejscowości do działań w ruchu społecznym (np. powstanie TPD – Koło Pomocy Dzieciom i Młodzieży Specjalnej Troski w Małdytach).

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym **Koło w Ostródzie**

Stowarzyszenie prowadzi swoją działalność już od 1992 roku, obejmując zakres terytorialny, w skład którego wchodzi część gmin Powiatu Ostródzkiego, tj.: miasto i gmina wiejska Ostróda, gmina Miłomłyn, Grunwald, Dąbrówno oraz Łukta. Warty zaznaczenia jest fakt, iż rozciągłość działania organizacji sięga także niektóre gminy Powiatu Iławskiego oraz Olsztyńskiego.

Celem PSOUU jest działanie na rzecz wyrównywania szans osób z upośledzeniem umysłowym, tworzenia warunków przestrzegania wobec nich praw człowieka, prowadzenia ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym oraz wspieranie ich rodzin.

Nadto Stowarzyszenie wspiera, w ramach wczesnego wspomaganie i wczesnej interwencji, małe dzieci, u których nie stwierdzono jeszcze niepełnosprawności a jedynie jej podejrzenia bądź symptomy. Ponadto Stowarzyszenie oferuje swoje usługi osobom niepełnosprawnym ruchowo oraz niepełnosprawnym ze sprzężonymi dysfunkcjami.

Dotychczasowe działania doprowadziły do utworzenia kilku ogniw wsparcia. Są to m. in.:

- Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy jako dzienna placówka edukacji specjalnej, rehabilitacji medycznej oraz wsparcia dla dzieci i młodzieży głębiej i wielorako niepełnosprawnych w wieku od 3 do 24/25 lat.
- program treningu umiejętności mieszkaniowych i społecznych jako forma przygotowania do funkcjonowania w mieszkalnictwie chronionym bądź wspomaganym
- Grupa teatralna: „Przebudzeni” jako forma rehabilitacji społecznej przez sztukę zagospodarowania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań.
- Warsztat Terapii Zajęciowej dla 50 uczestników działający od 1999 r.

Stowarzyszenie postuluje otwartość na współpracę z organizacjami o podobnych celach statutowych oraz z organizacjami działającymi w obszarach artystyczno-kulturalnych i sportowo rekreacyjnych w celu podejmowania działań włączających osoby niepełnosprawne w nurt życia społecznego.

Część II

analityczna

2.1. Podstawy metodologiczne

Ocena natężenia problemów społecznych i ich charakterystyka zostały dokonane głównie w oparciu o materiały źródłowe udostępnione przez ośrodki pomocy społecznej, o wyniki przeprowadzonych warsztatów planowania strategicznego oraz badania ankietowe wśród działających na terenie powiatu organizacji pozarządowych niosących pomoc osobom i grupom osób.

Dokonana analiza problemów społecznych w Powiecie Ostródzkim koncentruje się na **jakościowych aspektach** poszczególnych problemów. W niniejszym strategicznym opracowaniu zwrócono większą uwagę na **opinie o pewnych faktach**, niż na interpretacje statystyczne zestawień. Bowiem by problem społeczny rozwikłać, nie należy precyzyjnie – liczbowo ujmować obserwowanych zjawisk, lecz poprzez konsultacje społeczne – w tym przypadku z reprezentantami instytucji zajmujących się udzielaniem pomocy, dokonywać ich oceny.

2.2. Główne problemy społeczne w Powiecie Ostródzkim

Na terenie powiatu realizacją zadań z zakresu opieki społecznej zajmują się miejskie ośrodki pomocy społecznej: w Ostródzie i Morażu, miejsko-gminne w Miłomłynie i Miłakowie oraz gminne ośrodki pomocy społecznej: w Ostródzie, Grunwaldzie, Łukcie i Małdytach a także Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie. Zadania z zakresu opieki społecznej realizowane są w wielu placówkach zlokalizowanych na terenie powiatu.

Tabela 1. Infrastruktura społeczna powiatu ostródzkiego

rodzaj placówki	liczba placówek	liczba miejsc
dom pomocy społecznej	2	104
dom spokojnej starości	1	8
dom dziecka	2	108
rodzinny dom dziecka	2	12
dzienny dom pomocy	1	40
pogotowie opiekuńcze	2	6
światlica terapeutyczna	1	60
światlica środowiskowa	1	30

punkt interwencji kryzysowej	1	6
------------------------------	---	---

Źródło: PCPR w Ostródzie (stan na rok 2007)

Spośród wszystkich problemów dotyczących całą społeczność powiatu w dzisiejszej dobie wydaje się, że na uwagę zasługuje kilka przodujących, w pewien sposób pierwotnych, które mają na tyle duże znaczenie, że wypada przyjrzeć się im z bliska. Z pewnością są to:

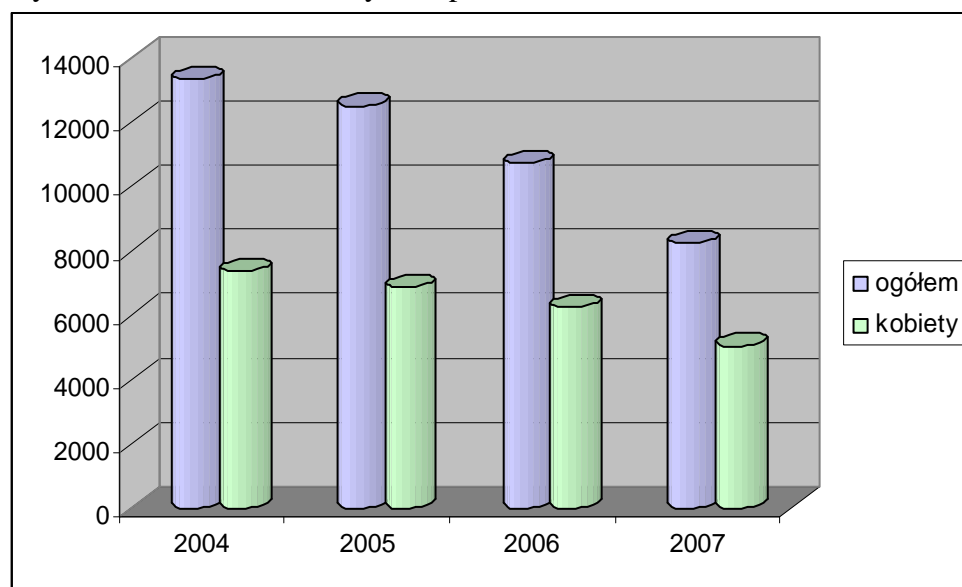
- **bezrobocie**
- **alkoholizm**
- **narkomania**
- **kryzys rodziny**
- **niepełnosprawność**
- **problemy wieku podeszłego**
- **problemy mniejszości społecznych**

W niniejszej strategii to właśnie one zajmują naczelne miejsce, gdyż istnieje uzasadnione przypuszczenie, że rozwiązanie tych kwestii może mieć decydujący wpływ na jakość życia społecznego.

2.2.1. Bezrobocie

Bezrobocie jest to zjawisko braku pracy zarobkowej dla osób zdolnych do pracy i jej poszukujących. Bezpośrednią przyczyną bezrobocia jest z reguły niewystarczająca liczba wolnych miejsc pracy dla ubiegających się o nie. Przyczynami mogą być również wadliwa organizacja rynku pracy, brak odpowiednich kwalifikacji bezrobotnych, oferowanie zbyt niskich stawek płac.

Wykres 1. Liczba bezrobotnych w powiecie ostródzkim

Źródło: PUP w Ostródzie (stan w końcu IV kwartału każdego roku)

Z powyższego zestawienia wynika, że stopa bezrobocia z roku na rok sukcesywnie maleje. Mając na uwadze jej wielkość w całym województwie warmińsko-mazurskim należy dojść do wniosku, iż jest to procent większy, aczkolwiek w porównaniu z pozostałymi powiatami województwa - powiat ostródzki plasuje się na jednym z wyższych miejsc, gdzie liczba bezrobotnych jest mniejsza. Ponad połowa zarejestrowanych bezrobotnych to kobiety.

Sytuacja, którą obserwujemy na polskim rynku pracy wyraźnie pokazuje problemy, których rozwiązanie jest priorytetem polityki rynku pracy. Rysują się dwa główne obszary problemowe, które są ściśle połączone i przenikają się wzajemnie.

- **bezrobocie ludzi młodych** - posiada niedopasowany poziom kwalifikacji zasobów pracy do potrzeb rynku pracy. Bezrobotna młodzież to grupa, która bezpośrednio po ukończeniu szkoły, ma problemy ze znalezieniem zatrudnienia.
- **bezrobocie długotrwałe** - jest początkiem marginalizacji społecznej. Wyraźnie negatywną cechą polskiego rynku pracy jest systematyczne rozszerzanie się bezrobocia długotrwałego, czyli zwiększanie się udziału bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy wśród ogółu bezrobotnych. Wydłużająca się bezczynność zawodowa w znaczny sposób zmniejsza szansę tej grupy bezrobotnych na ponowną aktywizację zawodową. Zjawisko to jest dobrze znane w krajach o utrwalonej polityce rynkowej, gdzie długotrwałe bezrobocie jest postrzegane jako przyczyna wielu patologii społecznych.

Istotnym czynnikiem, który kształtuje sytuację bezrobotnych jest okres pozostawania bez pracy, gdyż jak z empirycznych doświadczeń wynika, im dłuższa przerwa pozostawania bez zatrudnienia, tym mniejsze szanse na powrót na rynek pracy.

Do najbardziej negatywnych skutków bezrobocia zaliczyć należy:

- obniżenie materialnego poziomu życia i zagrożenie egzystencji osób bezrobotnych i ich rodzin;
- emigracja wykształconych kadr, zwłaszcza młodych ludzi, którzy nie mogą znaleźć pracy,
- frustracja poszczególnych jednostek i całych grup spowodowana niemożnością włączenia się ludzi w proces pracy i związane z tym poczucie nieprzydatności. Zjawisko to ma ujemny wpływ na stan zdrowia fizycznego i na kondycję psychiczną dotkniętych nim osób. Przejawem tego negatywnego wpływu jest między innymi skrócenie długości życia, wzrost liczby samobójstw;
- patologia społeczna przejawiająca się alkoholizmem, narkomanią, przestępczością zarówno wśród dorosłych jak i wśród młodzieży. Niemożność uzyskania normalnej pracy skłania zwłaszcza te ostatnie osoby do poszukiwania nielegalnych źródeł dochodów, stanowiąc w perspektywie zagrożenie dla wszystkich ludzi.

Tabela 2. Liczba bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy

czas pozostawania bez pracy w miesiącach	2004	2005	2006	2007
do 1	744	759	607	503
1 - 3	1446	1551	1263	1070
3 - 6	1505	1707	1359	1041
6 - 12	1826	1826	1638	1191
12 - 24	2280	1856	1828	1230
powyżej 24	5567	4811	4027	3187
ogółem	13368	12510	10722	8222

Źródło: PUP w Ostródzie (stan w końcu IV kwartału każdego roku)

Część unijnych programów przeciwdziałania bezrobociu skierowanych jest na dopomożenie osobom bezrobotnym długotrwale, a więc zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy są to osoby, które w urzędzie pracy zarejestrowane są przez okres co najmniej 24 miesiące.

Głównym celem projektów wdrażanych przez Urząd Pracy jest ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy lub powrotu do czynnego życia zawodowego. Projekty zakładają intensyfikację przedsięwzięć w zakresie poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy, co pozwala na pobudzenie aktywności zawodowej osób długotrwale bezrobotnych; zajęcia z psychologiem, które przełamać bariery tkwiące w beneficjentach projektów; szkolenia w celu podniesienia i dostosowania ich kwalifikacji do zmieniających się warunków rynku pracy, staże, przygotowanie zawodowe i subsydiowane zatrudnienie, które pomagają zdobyć doświadczenie zawodowe lub są sposobem na powrót do zatrudnienia, zapewniają uczestnikom projektów samotnie wychowujących dzieci do lat 7 opieki nad nimi poprzez jej finansowanie, zapewnienie zwrotu kosztów dojazdu do miejsca szkoleń, stażu, przygotowania zawodowego, pracy. Przez kompleksowe zastosowanie działań wzrastają ich szanse na odnalezienie się na rynku pracy.

Tabela 3. Struktura bezrobotnych według grup wieku

	18-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	55-59 lat	60-64 lata
2004	22,70%	27,30%	22,60%	23,80%	3,20%	0,40%
2005	21,00%	27,50%	22,50%	24,30%	4,30%	0,40%
2006	20,40%	26,40%	21,50%	25,70%	5,40%	0,60%
2007	18,40%	26,10%	20,80%	26,80%	7,00%	0,90%

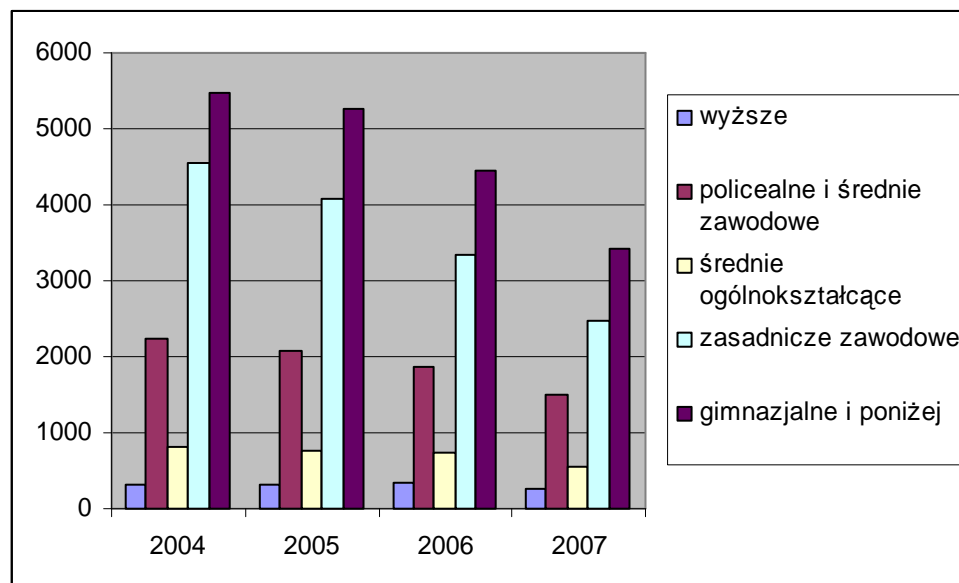
Źródło: PUP w Ostródzie (stan w końcu IV kwartału każdego roku)

Jak wynika z przedstawionych danych - bezrobocie w największym stopniu dotyka ludzi młodych oraz osoby po czterdziestym roku życia.

Działania ukierunkowane na poprawę zatrudnienia podejmowane przez instytucje rynku pracy w powiecie ostródzkim nastawione są głównie na spadek liczby osób bezrobotnych wśród ludzi młodych. I tak np. Urząd Pracy w Ostródzie już od roku 2005 promuje aktywne formy zwalczania bezrobocia, angażując się w pozyskiwanie środków unijnych na przeprowadzenie programów zatrudnieniowych.

Przedmiotem realizowanych projektów jest realizacja programów aktywizujących celem udzielenia pomocy w uzyskaniu zatrudnienia młodzieży z terenu powiatu ostródzkiego do 25 lat i absolwentom szkół wyższych do 27 lat bezrobotnym przez okres do 24 miesiące. Głównym założeniem projektów jest zdobycie doświadczenia zawodowego i dodatkowych umiejętności zwiększających szanse uczestników na odnalezienie swojego miejsca na rynku pracy. Planowane działania, uwzględniające politykę równości szans i dążenia do rozwoju społeczeństwa informacyjnego obejmują staże i przygotowanie zawodowe oraz udzielanie dotacji mające na celu umożliwienie młodym ludziom rozpoczęcie drogi zawodowej, a także szkolenia dostosowujące kwalifikacje i umiejętności beneficjentów do potrzeb rynku pracy. Większość projektów zakłada ponadto objęcie beneficjentów usługami poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy, które stanowią uzupełnienie proponowanych form wsparcia.

Wykres 3. Struktura bezrobotnych według wykształcenia

Źródło: PUP w Ostródzie (stan w końcu IV kwartału każdego roku)

Reasumując - utrwalone cechy bezrobocia w powiecie ostródzkim to:

- bezrobotna młodzież w wieku do 25 lat,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- wysoki odsetek osób bezrobotnych długotrwale,
- wysoki odsetek osób bez kwalifikacji zawodowych,
- udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych przekraczający połowę zarejestrowanych.

Wszelkie działania zmierzające w kierunku zmniejszenia poziomu bezrobocia są i będą możliwe dzięki dużej aktywności i zaangażowaniu lokalnych pracodawców, a także inicjatywom pracowników lokalnych służb zatrudnienia. Sprzyja temu również możliwość korzystania ze zwiększonych funduszy na przeciwdziałanie i ograniczanie zjawiska bezrobocia, w tym z funduszy UE. Jeżeli wzorem dotychczasowych działań będą one zwiększone lub co najmniej pozostaną na tym samym poziomie, można sugerować dalszy spadek liczby bezrobotnych w powiecie ostródzkim.

Przyczynami istniejącego poziomu bezrobocia są:

- bezrobocie strukturalne, tj. niedopasowanie kwalifikacji bezrobotnych do potrzeb rynku pracy,
- niewielka ilość zakładów pracy,
- stosunkowo mała działalność inwestycyjna.

2.2.2. Alkoholizm i narkomania

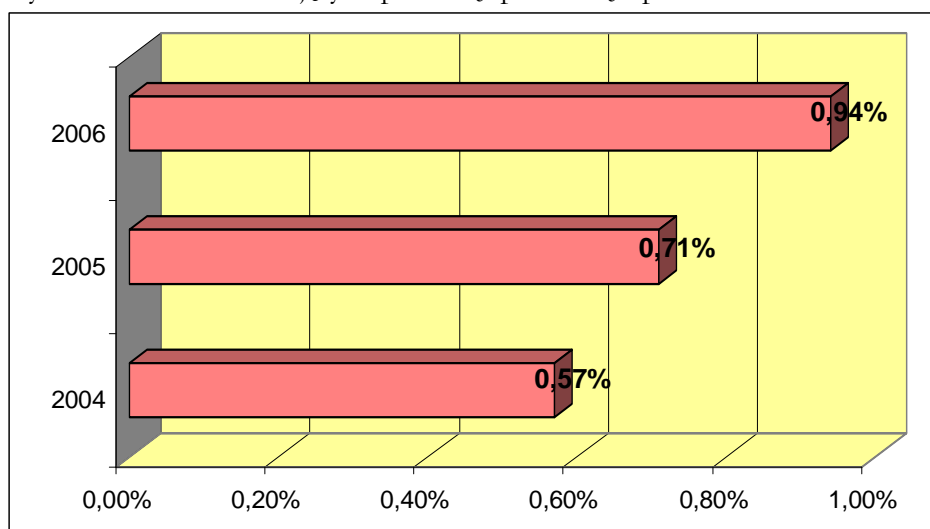
Alkoholizm jest jednym z najtrudniejszych problemów naszego społeczeństwa, a zarazem jednym z najpoważniejszych zagrożeń społecznych, przede wszystkim z uwagi na masowość zjawiska i negatywne konsekwencje w życiu jednostki, rodziny i społeczeństwa.

Definicje alkoholizmu opisują go jako chorobę uczuć, ciała, umysłu i więzi międzyludzkich. Wiele mitów funkcjonuje w postrzeganiu zjawiska alkoholizmu, jednak jest to konkretna jednostka chorobowa, którą można jasno zdefiniować, albowiem cechuje ją określony wzorzec patologicznych cech. Jest to zatem szkodliwe uzależnienie, które polega na tym, że pomimo tego, iż zażywanie określonego środka chemicznego powoduje negatywne konsekwencje w życiu osobistym, społecznym, ekonomicznym i duchowym – jednostka nie kończy z nim kontaktów.

Nadużywanie alkoholu bardzo często wynika braku umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, jakie niesie życie i w ostateczności prowadzi do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki. Bardzo poważne skutki alkoholizmu to następstwa społeczne. Alkoholizm najczęściej powoduje rozbięcie rodziny, rozluźnienie więzów społecznych i zawodowych. Bardzo ważnym skutkiem alkoholizmu jest także pogorszenie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny.

Niepokojącym jest fakt **wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu** i obniżania wieku pierwszego z nim kontaktu. Wśród nastolatków upowszechnia się częste picie i znacznie zwiększają się rozmiary nietrzeźwości wśród młodych ludzi, a intensywne picie szybko przekształca się w uzależnienie. Szczęólnego znaczenia nabiera wzorzec picia alkoholu i zjawisko dziedziczenia alkoholizmu.

Wykres 4. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu ostródzkiego

Działaniami związanymi z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych zajmują się na obszarze działania każdej gminy – Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do ich podstawowych zadań należą w szczególności: dostarczanie informacji o prowadzeniu profesjonalnej terapii, motywowanie i kierowanie do leczenia, odwykowego zajęcia terapeutyczne, obozy itp. Nadto GKRPA udzielają rodzinom, w których występuje problem pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Jak wynika ze zgromadzonych danych, z roku na rok wzrasta liczba osób zgłaszających się do wszystkich GKRPA z terenu powiatu ostródzkiego. Zauważalna jest także coraz większa liczba prowadzonych starań zapobiegających alkoholizmowi wśród kobiet.

Tabela 4. Dane o przestępczości na terenie powiatu ostródzkiego

	liczba nietrzeźwych kierujących	liczba osób podejrzanych za rozprowadzanie i produkcję narkotyków	liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia
2004	602	58	3089
2005	574	68	2412
2006	526	50	2711

Źródło: KPP w Ostródzie

Zjawisko narkomanii pojawiło się w Polsce w końcu lat 60., nasiliło się w latach 70. i 80., a w latach 90. stało się poważnym problemem społecznym.

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to ma szerokie znaczenie i obejmuje nie tylko nalogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą. Nawykowe odurzanie się narkotykami staje się zjawiskiem masowym i groźnym dla zdrowia i życia (nadużywanie silnych środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw na skutek przyjmowania różnych substancji) i dla mienia społeczeństwa (rozboje, rabunki, kradzieże popełnione w celu zdobycia pieniędzy na zaspokojenie głodu narkotycznego).

Problem narkomanii dotyczy przede wszystkim ludzi młodych. Nie ma w zasadzie możliwości pełnej oceny zasięgu zjawiska narkomanii na podstawie oficjalnych statystyk. Dane te nie oddają skali rzeczywistego zagrożenia.

Tabela 5. Przestępczość związana ze zjawiskiem narkomanii

2005	2006
wszczęto 21 postępowań	wszczęto 18 postępowań
zakończono 20 postępowań	zakończono 39 postępowań
stwierdzono 25 czynów osób dorosłych i 1 czyn nieletniego	stwierdzono 129 czynów osób dorosłych i 22 czyny nieletnich
wykryto 19 czynów	brak danych
ujawniono 14 podejrzanych dorosłych i 1 nieletniego sprawcę czynu zabronionego	ujawniono 50 podejrzanych dorosłych i 8 nieletnich sprawców czynów zabronionych

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Miasta Ostróda na lata 2007-2008

Wykres 5. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu narkomanii

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu ostródzkiego

Chyba jedynym faktem wartym odnotowania jest wzrastająca liczba wszelkich społecznych skutków narkomanii, na co wskazują powołane wykresy i tabele.

2.2.3. Przemoc w rodzinie i problemy opiekuńczo-wychowawcze

Rodzina jest wspólnotą osób, która jest podstawową formą życia indywidualnego i społecznego. Jest pierwotną i najpowszechniejszą grupą społeczną, której członkiem był i jest prawie każdy z nas. To, czego uczymy się w rodzinie, pozostaje w nas na całe życie. Od tego, jaka jest rodzina, w jaki sposób wypełnia swoje funkcje (prokreacyjną, socjalizacyjną, opiekuńczą i in.), zależy później kondycja całego społeczeństwa. Istnieje bowiem duża zależność między zjawiskami występującymi w rodzinie, a problematyką społeczną, a wszelkie przemiany społeczno-ekonomiczne mają swoje odzwierciedlenie w przemianach rodziny.

Dom rodzinny, spostrzegamy jako środowisko miłości i opieki, bezpieczne i ciepłe miejsce domowego ogniska, schronienie przed całym złem zewnętrznego świata. Jednak dla wielu ludzi dom rodzinny jest miejscem terroru i cierpienia, zagrożenia i poniżenia, lęku i rozpacz.

Według roboczej definicji, przyjmowanej przez specjalistów, przemoc domowa to:

- działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym,
- z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił lub władzy,
- godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne czy psychiczne),
- powodujące u nich szkody lub cierpienie.

Tabela 6. Dane o przestępczości na terenie powiatu ostródzkiego

rok	liczba interwencji domowych	liczba osób podejrzanych za fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną
2004	2642	110
2005	2610	105
2006	3225	155

Źródło: KPP w Ostródzie

Z punktu widzenia prawa **przemoc w rodzinie to przestępstwo**, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i odpowiednio karane. Perspektywa moralna pokazuje, że dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego i jest złem moralnym. Natomiast psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwalaniu się od przemocy i w naprawianiu szkód, jakie poczyniła w ich życiu.

Czynniki dezintegrujące rodzinę mają swe źródło w ogólnych przeobrażeniach, jakie dokonały się we współczesnym świecie. Należy zwrócić uwagę, że czynniki powodujące dysfunkcjonalność rodziny sprzyjają powstawaniu zjawiska sieroctwa społecznego. Są to m. in.:

- brak czasu wpływający na niewłaściwą organizację życia rodzinnego,
- brak opieki nad dziećmi,
- brak umiejętności wychowawczej rodziców,
- niezgodne pożycie małżonków,
- alkoholizm.

Konsekwencje wynikające z faktu sieroctwa społecznego wymagają stworzenia programów kompensacyjnych, jak również stwarzają pilną potrzebę szybkiego rozwoju różnych form opieki zastępczej.

Tabela 7. Ujęcie ilościowe powiatowego systemu rodzinnej opieki zastępczej nad dzieckiem

	2004	2005	2006	2007
liczba rodzin zastępczych	154	156	159	162
liczba dzieci w rodzinach zastępczych	200	213	232	226
w tym pochodzące z innego powiatu	25	31	42	51
liczba pełnoletnich wychowanków kontynuujących naukę	93	81	83	77

w tym liczba wychowanków przebywających na terenie innych powiatów	8	9	7	9
liczba wychowanków którzy otrzymali pomoc na usamodzielnienie	4	6	13	9

Źródło: PCPR w Ostródzie (zestawienie jest sumą istniejących i pojawiających się rodzin i wychowanków w trakcie każdego roku)

Tabela 8. Typy rodzin zastępczych na terenie powiatu ostródzkiego

	2004	2005	2006	2007
spokrewnione z dzieckiem	135	124	121	148
liczba dzieci	170	153	154	199
niespokrewnione z dzieckiem	10	8	10	14
liczba dzieci	13	12	13	27
o charakterze pogotowia rodzinnego	0	2	2	2
liczba dzieci	0	4	8	14
wielodzietne zawodowe	0	0	1	3
liczba dzieci	0	0	3	16
ogółem	145	134	134	167
ogółem liczba dzieci	183	169	178	256

Źródło: PCPR w Ostródzie (zestawienie jest sumą istniejących i pojawiających się rodzin i wychowanków w trakcie każdego roku)

Z zaprezentowanych danych wynika, że **zwiększa się liczba** tworzonych postanowieniem sądu **rodzin zastępczych**. Zastanawiające jest zjawisko ilości powstających rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, gdzie np. babcia czy ciocia sprawuje pieczę nad dziećmi członka rodziny, który okazał się wychowawczo nieudolny. Istnieje uzasadnione domniemanie, iż owe rodziny zastępcze w dużej mierze stanowią swoiste źródło pozyskiwania środków finansowych.

Nadal zbyt mało jest tworzonych rodzin zastępczych niespokrewnionych, czyli rodzinnych form zastępczej opieki nad dzieckiem sprawowanej przez osoby spoza rodziny naturalnej dziecka.

Mając na względzie rosnącą liczbę postanowień sądu dotyczących umieszczenia dziecka poza rodziną naturalną, zachodzi powinność aktywnej postawy w materii pozyskiwania i szkolenia osób chętnych do podjęcia się funkcji rodziny zastępczej niespokrewnionej.

W 2005 na terenie powiatu ostródzkiego pojawiły się dwie rodziny zastępcze pełniące zadania pogotowia rodzinnego (w Ostródzie i Morażu). W takiej rodzinie zastępczej umieszcza się na pobyt okresowy dzieci do czasu unormowania ich sytuacji życiowej, a w szczególności, gdy:

- zagrożone jest zdrowie i życie dziecka,
- zostało ono porzucone,
- nie jest możliwe ustalenie tożsamości rodziców lub miejsca ich pobytu.

W zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej o **charakterze pogotowia rodzinnego** umieszcza się nie więcej niż 3 dzieci na pobyt okresowy do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka, nie dłużej niż na 12 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pobyt dziecka może być przedłużony, jednak nie więcej niż o kolejne 3 miesiące. Ze względu na duże zapotrzebowanie tego typu usługami zazwyczaj w takich rodzinach przebywa jednak więcej niż troje dzieci.

Los dzieci opuszczających pogotowie rodzinne jest różny. Część dzieci zostaje adoptowanych, część umieszcza się w rodzinach zastępczych, niektóre zaś kieruje się do placówek opiekuńczo-wychowawczych. Niewiele z nich powraca natomiast do swoich rodziców biologicznych.

W **zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem wielodzietnych rodzinach zastępczych** umieszcza się w tym samym czasie nie mniej niż troje i nie więcej niż sześcioro dzieci. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie liczego rodzeństwa liczba dzieci w wielodzietnej rodzinie zastępczej może ulec zwiększeniu.

Na terenie powiatu ostródzkiego istnieją dwa Domy Dziecka: w Morażu (62 miejsca) i w Szymonowie (45 miejsc), jeden Rodzinny Dom Dziecka w Grabinku (6 miejsc), Placówka Rodzinna w miejscowości Nowe Siedlisko (6 miejsc). Łącznie Powiat Ostródzki dysponuje 119 miejscami w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

- Do dnia 31 grudnia 2007 r. wydaliśmy 27 skierowań o umieszczeniu dziecka w placówce, w 26 przypadkach są to dzieci pochodzące z terenu naszego powiatu.
- W roku 2006 w tych placówkach umieszczonych zostało 24 dzieci.
- W 2005 roku 39 dzieci, z czego 6 dzieci zostało umieszczonych na terenie powiatu olsztyńskiego, czego powodem był brak miejsc w naszych placówkach.
- W roku 2004 zostało umieszczonych w placówkach 36 dzieci, gdzie 3 dzieci z powiatu ostródzkiego zamieszkało na terenie innych powiatów.

Tabela 9. Liczba wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych

	2004	2005	2006	2007
dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z powiatu ostródzkiego	36	70	68	81
dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych pochodzące z terenów innych powiatów	18	56	48	38
dzieci z terenu powiatu ostródzkiego umieszczone w placówkach na terenie innych powiatów	3	18	14	13

Źródło: PCPR w Ostródzie (zestawienie jest sumą przebywających i umieszczonych dzieci w przeciągu każdego roku)

Wraz z wejściem w życie w 2005 roku ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie dała ona asumpt do szerszych możliwości prawnych ku rozwiązywaniu problemów przemocy w rodzinie.

Jak zgodnie zauważają GKRPA istnieje pilna potrzeba: tworzenia punktów interwencji kryzysowej, finansowania realizacji programów terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie oraz korekcyjno-edukacyjnych programów dla sprawców przemocy w rodzinie, a także finansowania terapii małżeństw i rodzin w kryzysie.

Tabela 10. Działalność Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego

liczba udzielonych porad	2005	2006	2007
pedagog	31	24	27
psycholog	14	17	36
prawnik	164	201	212
ogółem	209	242	275

Źródło: PCPR w Ostródzie (stan na koniec każdego roku)

Z powyższego zestawienia w kwestii ilości udzielanej pomocy, jaką służy Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w Ostródzie, prowadzony przez Powiat Ostródzki, jasno wynika, że zainteresowanie działalnością Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego jest duże (mimo, iż działa on dopiero od roku 2005) i wciąż rośnie.

Jak łatwo zauważyć, zdecydowanie najczęściej udzielane są porady prawne. Pomoc psychologa i pedagoga dostarczana jest natomiast rzadziej.

Okazuje się, że pomoc prawna, oprócz udzielania porad prawnych w sprawach objętych zakresem działania Punktu, czyli m. in. porady w przedmiocie prawa rodzinnego, dotyczące:

- rozvodu, podziału majątku małżonków,
- zmiany wyroku w zakresie opieki nad dziećmi,
- ustanowienia kuratora,
- zaprzeczenia ojcostwa,

polega także często na pomocy przy sporządzaniu pism i wniosków w postępowaniu przed sądami oraz organami prokuratury i innymi organami administracji.

Porady psychologiczne i pedagogiczne, jako sobie pokrewne, skupiają się zazwyczaj na udzielaniu wsparcia klientom, którzy borykają się z emocjonalnymi trudnościami wynikającymi z:

- uzależnienia od alkoholu członka rodziny,
- sytuacji po rozwodzie,
- sytuacji przemocy w rodzinie,
- problemów wychowawczych.

Nadto jak wynika z doświadczeń specjalistów Punktu, z prośbą o pomoc w rozwiązywaniu trudnej sytuacji zgłaszają się głównie kobiety.

W ostatnich kilku latach prowadzenia przez Powiat Ostródzki polityki prorodzinnej, elementami procesu jej realizacji były różnego rodzaju działania dodatkowe, wykraczające poza zlecone ustawami zadania powiatu:

- w latach 2000-2005 realizowano program „Poprawa szans edukacyjnych dzieci i młodzieży za środowisk wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego” w zakresie pomocy materialnej dla młodzieży ze szkół średnich,
- w roku 2004 PCPR w Ostródzie wspólnie ze Starostwem Powiatowym i Kościołem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Ostródzie współorganizował VI Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny,
- w roku 2005 dzięki pozyskaniu środków finansowych z Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego utworzono Punkt Konsultacyjno-Informacyjny,
- w 2006 roku PCPR uzyskało środki finansowe na utworzenie Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, na utworzenie Punktu Interwencji Kryzysowej z siedzibą w Szymonowie oraz na opracowanie i realizację programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

2.2.4. Niepełnosprawność

Postęp medycyny z jednej strony wpływa na wydłużenie trwania życia, ale z drugiej strony pociąga za sobą „epidemiczne” zagrożenie chorobami przewlekłymi wraz z konsekwencją konieczności zapewnienia rozszerzonej opieki tej grupie osób. Starośći towarzyszy wielochorobowość, co z kolei pociąga za sobą prawdopodobieństwo uszkodzenia funkcji organizmu prowadzące do niepełnosprawności.

Polska jest również krajem o bardzo **wysokiej i narastającej liczbie osób niepełnosprawnych**. To zjawisko nabiera coraz większej rangi wśród problemów społecznych w ostatnich latach.

Wyróżnia się kilka definicji niepełnosprawności. Jedną z nich zawiera się w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych: niepełnosprawną jest osoba, której stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej. Ustawa wyróżnia trzy stopnie niepełnosprawności, a mianowicie: znaczny, umiarkowany i lekki.

Inną definicją, która jest stosowana dla celów rentowych i ubezpieczeniowych, jest definicja określona w ustawie i zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i o ubezpieczeniu społecznym. Tutaj niepełnosprawność opiera się o kryterium zawodowym i wg tej definicji niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy; natomiast częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji.

Tabela 11. Działalność Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

	2004	2005	2006	2007
liczba złożonych wniosków w celu określenia niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności	3165	3910	3563	3594
liczba wydanych orzeczeń	2871	3790	3566	3577
liczba wydanych orzeczeń dla dzieci do 16 roku życia	829	948	816	781
liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności	2042	2842	2750	2796

Źródło: PCPR w Ostródzie (stan na koniec każdego roku)

Tabela 12. Działalność Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności - ilość wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności

	stopień znaczny	stopień umiarkowany	stopień lekki
2004	519	955	542
2005	835	1367	572
2006	736	1371	552
2007	877	1430	392

Źródło: PCPR w Ostródzie (stan na koniec każdego roku)

Dane widniejące w przedstawionych tabelach nie oddają w pełni ilości osób deklarujących swoją niepełnosprawność. Dzieje się tak ze względu na to, że kompleksowe ujęcie ilości niepełnosprawnych w powiecie nie istnieje. Ostatnie dostępne dane na ten temat pochodzą z roku 2002, kiedy to przeprowadzony został Narodowy Spis Powszechny. Rzecz jasna w chwili obecnej nie są to dane wiarygodnie oddające odsetek takich osób i nie ma sensu ich przytaczać.

Rehabilitacja jest pojmowana jako odrębna służba socjalna, podlegająca wpływowi innych służb, a te uzupełniają jej treści i warunkują jej wyniki. Początkowe medyczne podejście do niepełnej sprawności przeobraziło się, zgodnie z tendencjami światowymi, w szersze rozumienie procesu rehabilitacji. **Każdy etap: medyczny, zawodowy czy społeczny jest równie ważny** dla osoby niepełnosprawnej.

Dlatego też istnieje kilka podstawowych zasad, które należy uwzględnić, aby osoby niepełnosprawne zostały jak najlepiej przygotowane do prowadzenia względnie normalnego życia.

Podstawową zasadą rehabilitacji osób niepełnosprawnych jest **zasada kompleksowości**. Polega ona na tym, iż wszystkie problemy i potrzeby osoby niepełnosprawnej muszą być zaspokojone. Tylko takie holistyczne podejście może zapewnić osobie niepełnosprawnej przygotowanie się do prowadzenia możliwie normalnego życia.

Następną zasadą przyjmowaną dzisiaj w rehabilitacji osób z niepełną sprawnością jest **zasada integracji społecznej**. Po drugiej wojnie światowej, kiedy zaczął się wielki rozwój działalności rehabilitacyjnej, pojawiło się pojęcie integracji społecznej i reintegracji społecznej, czyli włączania lub ponownego włączania osób niepełnosprawnych w normalne życie społeczeństwa.

Kolejna zasada – **wyrównywania szans** mówi o konieczności stwarzania warunków dla zaspokajania potrzeb osób niepełnosprawnych i to możliwie na tym samym poziomie i w takim samym zakresie, jakie mają osoby pełnosprawne. Pojęcie wyrównywanie szans pojawiło się w Światowym Programie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych przyjętym przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 1982 r. Definiuje się je jako: proces udostępniania osobom niepełnosprawnym wszystkich ogólnych systemów występujących w społeczeństwie, takich jak: fizyczne i kulturalne środowisko, mieszkania i środki transportu, świadczenia społeczne i lecznicze, placówki oświatowe i zakłady pracy, życie kulturalne i społeczne włączając w to sport i rekreację.

Zasada kształtowania i kierowania własnym życiem formułuje przekonanie, że osoba niepełnosprawna powinna brać aktywny udział w podejmowaniu decyzji dotyczących istotnych jej spraw życiowych. W związku z tym istotną sprawą jest poradnictwo rehabilitacyjne. Stwarza ono możliwość uzyskania potrzebnych informacji i porad od specjalistów lub bardziej doświadczonych osób, umożliwiających podjęcie korzystnej dla siebie decyzji w istotnych sprawach życiowych.

Zadaniami powiatu w sferze rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, a realizowanymi przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jest dofinansowanie do:

- uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- likwidacji barier funkcjonalnych (architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych),
- sprzętu rehabilitacyjnego,
- przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
- sportu, kultury, rekreacji i turystyki,
- kosztów tworzenia i działania Warsztatów Terapii Zajęciowej.

Turnusy rehabilitacyjne to aktywna forma rehabilitacji połączona z elementami wypoczynku, mająca na celu poprawę sprawności, wyrobienie zaradności, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań osób niepełnosprawnych.

Likwidacja barier architektonicznych i urbanistycznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej to wszelkie prace adaptacyjne, budowlano-instalacyjne zgodne z prawem budowlanym zmierzające do prawidłowego ukształtowania pomieszczeń mieszkalnych w tym pomieszczeń sanitarnych wraz z ich wyposażeniem i dogodnym dojściem do mieszkania.

Bariery w komunikowaniu się są to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobom niepełnosprawnym z określonym rodzajem niepełnosprawności, samodzielne życie w społeczeństwie. Dotyczy to w szczególności osób z dysfunkcją narządu mowy i słuchu.

Bariery techniczne oznaczają bariery utrudniające lub uniemożliwiające osobie niepełnosprawnej usprawnienie. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze jej działanie w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie.

Sprzęt rehabilitacyjny to sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć rehabilitacyjnych mających za zadanie osiągnięcie przy aktywnym uczestnictwie osoby niepełnosprawnej możliwie najwyższego poziomu jej funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Jest to sprzęt służący do usprawniania zaburzonych funkcji organizmu lub wspomagający proces rehabilitacji.

Jedną z form działalności umożliwiających rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych jest ich **aktywność sportowa, turystyczna i rekreacyjna**. Stanowi ona świadectwo efektów rehabilitacji medycznej i równocześnie kontynuację tego procesu. Uprawianie turystyki przez osoby niepełnosprawne należy rozpatrywać jako formę rehabilitacji, pobudzania i rozwijania zainteresowań oraz aktywizacji.

Warsztat Terapii Zajęciowej realizuje zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędnych do możliwie samodzielnego i aktywnego życia. Stwarza on osobom niepełnosprawnym z upośledzeniem uniemożliwiającym aktualnie podjęcie pracy, możliwość udziału w rehabilitacji społecznej i zawodowej przez terapię zajęciową.

Na terenie powiatu ostródzkiego działają dwa WTZ: w Ostródzie i w Morągu.

Tabela 13. Ilość przyznanego dofinansowania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

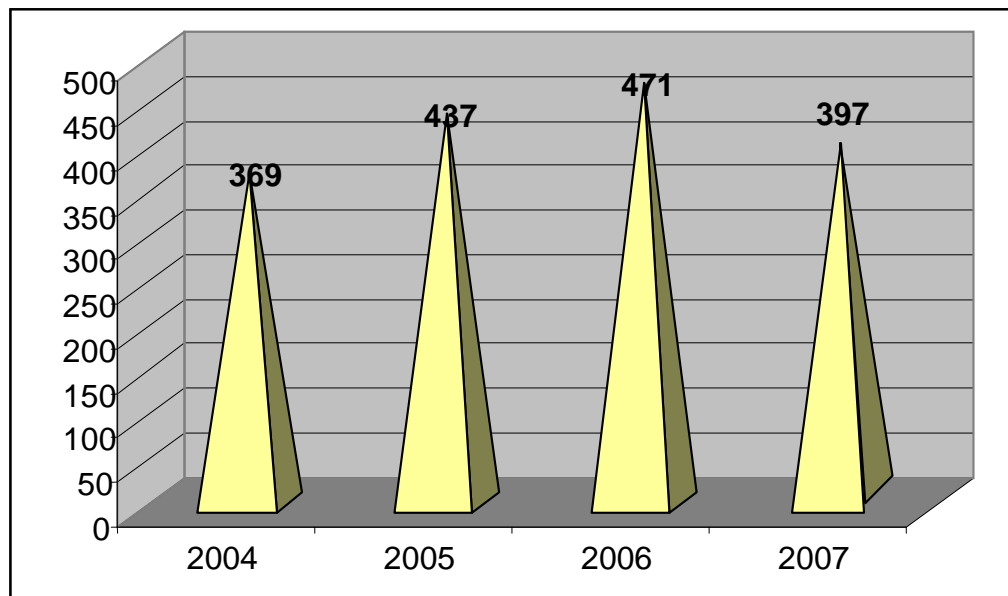
	2004	2005	2006	2007
turnusy rehabilitacyjne	473	569	580	632
likwidacja barier funkcjonalnych	229	324	463	342
zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i lecznicze środki techniczne	302	484	515	666
sport, kultura, turystyka i rekreacja	22	32	34	36

Źródło: PCPR w Ostródzie (stan na koniec każdego roku)

Mimo, iż z każdym kolejnym rokiem liczba wydatków i przyznaných środków finansowych na rozpowszechnianie i pogłębianie rehabilitacji niepełnosprawnych jest coraz większa, to potrzeby środowiska sprawnych inaczej są na tyle duże, iż w dalszym ciągu są to liczby niewystarczające.

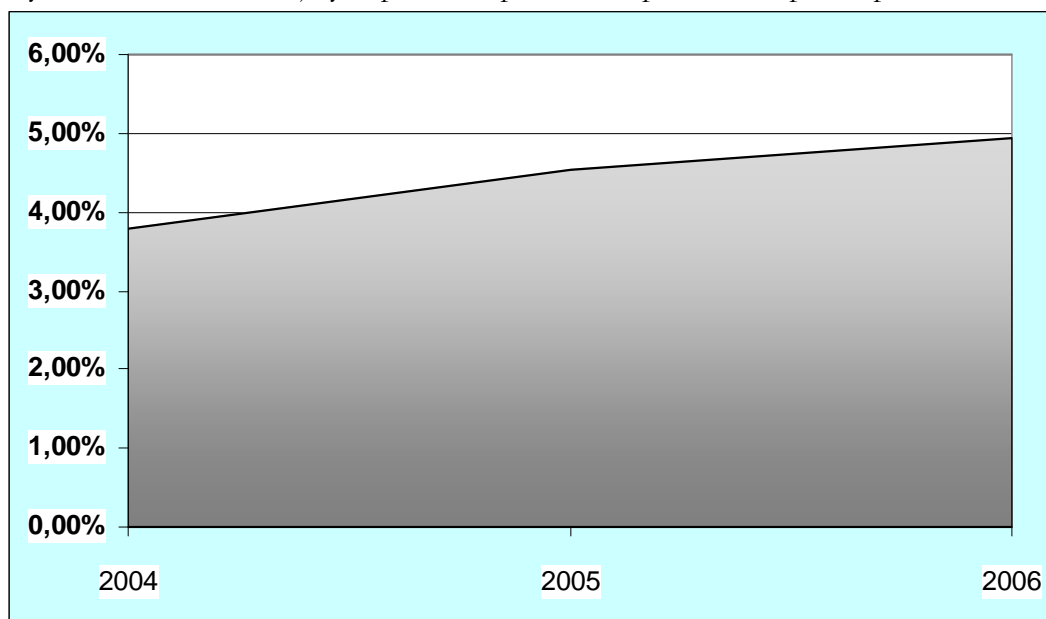
Aktywność społeczną osób niepełnosprawnych mogą hamować także **bariery ekonomiczne**, a więc wszelkiego rodzaju problemy socjalno-bytowe, stwarzające osobie niepełnosprawnej trudne warunki życiowe. Należy podkreślić, że życie osoby niepełnosprawnej na godnym poziomie jest kosztowniejsze niż przeciętnej osoby pełnosprawnej, znajdującej się w podobnej sytuacji społecznej i ekonomicznej.

Wykres 6. Liczba niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędzie pracy

Źródło: PUP w Ostródzie (stan w końcu IV kwartału każdego roku)

Wykres 7. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu ostródzkiego

Powyższe zestawienia liczbowe z pewnością potwierdzają powszechnie panującą tezę o fatalnej sytuacji materialno-bytowej osób z niepełną sprawnością.

2.2.5. Problemy wieku podeszłego

W demokratycznym państwie prawa należy podejmować skuteczne działania przeciwdziałające zjawiskom odrzucenia i marginalizacji. Konstytucja RP w art. 32 ust. 2 stanowi, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny. A mając na względzie postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz systematycznie narastającą ilość osób obarczonych wszelkiej maści inwalidztwem przyznać trzeba, że grupa ludzi starszych i osoby niepełnosprawne stanowią krąg społeczny o wysokim zagrożeniu wykluczenia z głównego nurtu społecznego.

Starzeniem się społeczeństwa nazywamy wzrost w nim odsetka osób starych. Niewątpliwie bardzo pozytywną sprawą jest postęp medycyny i wydłużenie życia. Z drugiej jednak strony duży wzrost odsetka ludzi starych prowadzi do zachwiania równowagi liczbowej między warstwą ludności pracującej i produkującej a tymi warstwami, które żyją na koszt ludności pracującej. Ponadto w świadomości społecznej nie ma jeszcze wizji starzejącego się świata i wyobrażenia, iż niebawem coraz więcej ludzi wymagać będzie opieki, a jednocześnie mniej będzie tych, którzy tę opiekę sprawują. Wobec tego świadomość taką należy pobudzać.

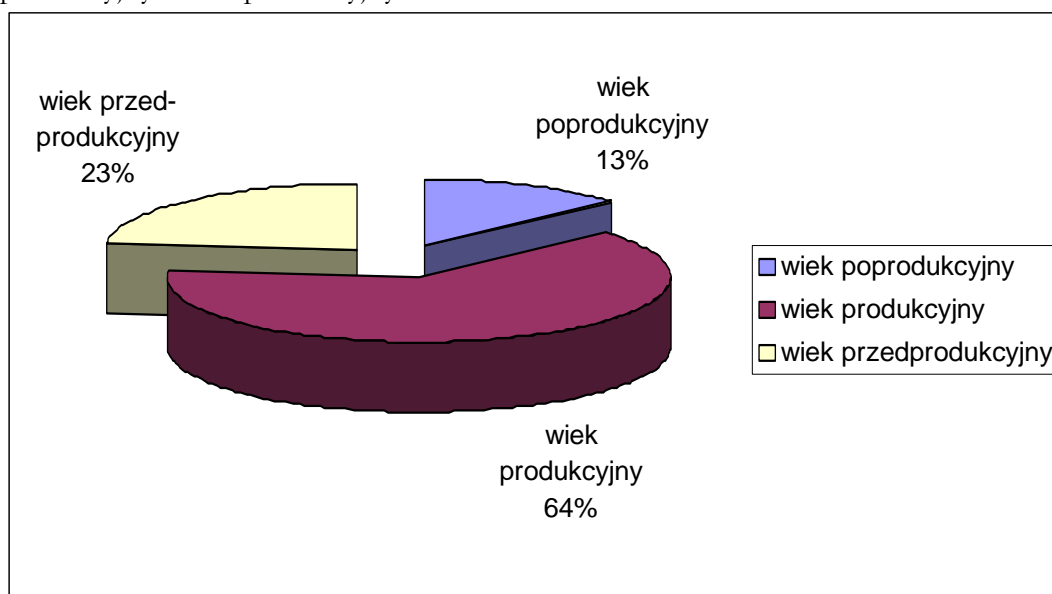
W związku z faktem, iż **liczba osób starszych z roku na rok będzie rosła**, wymaga to planowania i organizowania takich działań pomocy społecznej, które zabezpieczą różnorodne potrzeby tej grupy wiekowej. I co ważne działania pomocowe nie mogą mieć charakteru jedynie ogólnokrajowego, lecz odnosić się powinny do sytuacji lokalnych. Wnioskując należy stwierdzić, iż inwestować należy w kluby seniora, domy spokojnej starości, infrastrukturę dostosowaną do potrzeb i możliwości osób w podeszłym wieku.

Społecznym aspektem problemu starzenia się zajmuje się gerontologia społeczna. Obejmuje ona takie elementy jak: zmiany, jakie wiek wywołuje w stosunkach między ludzkich, materialne warunki życia, status społeczny i rola osób starych, wpływ starzejących się jednostek na młode pokolenia, proces adaptacji ludzi starych do zmieniających się warunków oraz społeczeństwa do potrzeb osób starych i całej starzejącej się populacji. Znaczenie gerontologii ujawniło się w związku z szybko wydłużającą się w XX wieku średnią długością życia, zmianami w strukturze i funkcjach rodziny, a co za tym idzie koniecznością stworzenia społecznych form opieki nad osobami starymi.

Do najważniejszych zadań polityki społecznej zalicza się:

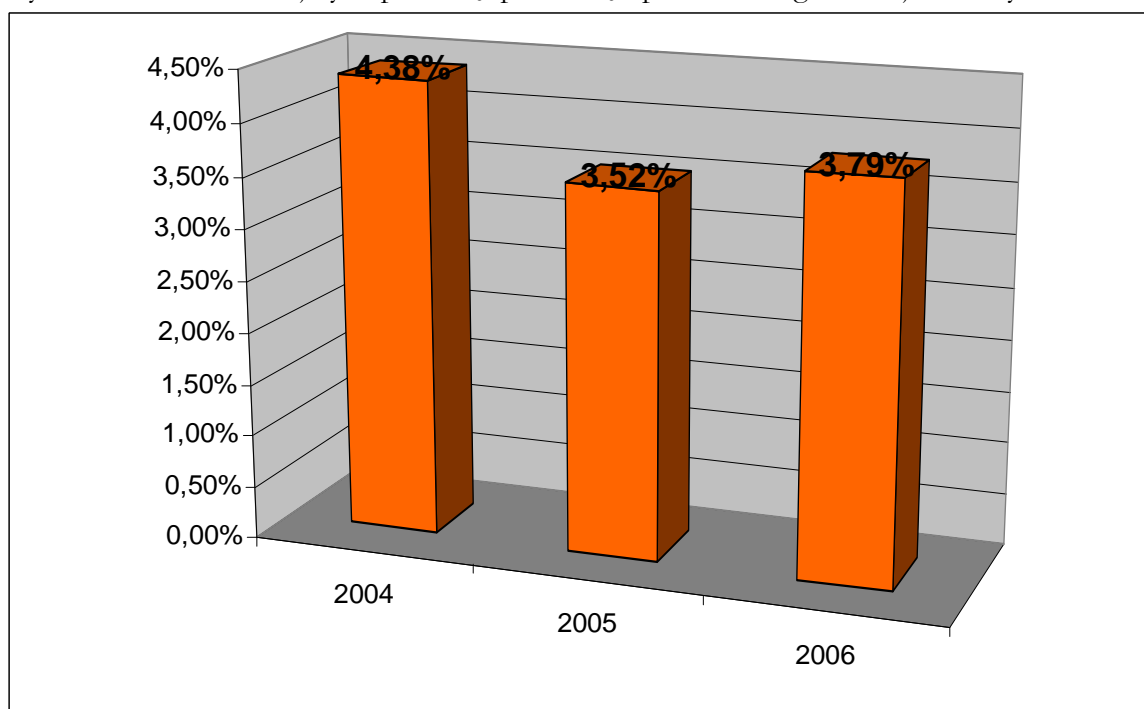
- wzmocnienie aktywności osób trzeciego wieku, włączenie ich w aktywne życie społeczne, by mogły funkcjonować we własnym miejscu zamieszkania
- zorganizowanie pomocy ambulatoryjnej lub opieki domowej dla seniorów, aby mogli pozostać w swoim środowisku tak długo, jak to tylko jest możliwe (brak możliwości korzystania z takich usług jest często bezpośrednią przyczyną decyzji o umieszczeniu osób starych w domach pomocy społecznej lub innych placówkach stacjonarnych)
- przygotowanie człowieka współczesnego do własnej starości, które polega nie tylko na zdobyciu refleksji nad starością i uznania jej naturalności ale także na wypracowaniu jej psychicznej akceptacji.

Wykres 8. Liczba mieszkańców powiatu ostródzkiego ze względu na przynależność do grup produkcyjnych i nieprodukcyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS Olsztyn (stan na dzień 31.12.2005 r.)

Wykres 9. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej choroby

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu ostródzkiego

Na terenie powiatu ostródzkiego funkcjonują dwa domy pomocy społecznej:

- DPS w Szylaku – dla osób przewlekle psychicznie chorych; posiada **80 miejsc** statutowych.
- DPS w Molzie – dla osób starych; posiada **24 miejsca** statutowe.

Od 1 stycznia 2004 r. zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. decyzje o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzje o odpłatności za pobyt w DPS wystawiane są przez ośrodki pomocy społecznej. Dla osób, które umieszczone zostały na starych zasadach (przed wejściem w życie w/w ustawy) decyzje o odpłatności w chwili zmiany dochodu mieszkańca wydaje PCPR. Obecnie na podstawie upoważnienia starosty PCPR wydaje decyzję o umieszczeniu w DPS. Decyzje uchylające wystawiane są w chwili zgonu bądź rezygnacji z pobytu w DPS.

Tabela 14. Decyzje administracyjne wydane przez PCPR w Ostródzie w sprawach DPS

rodzaj decyzji administracyjnej	2004	2005	2006	2007
o odpłatności za pobyt w DPS	93	1	81	56
uchylające	46	3	8	2
zmieniające decyzje kierujące wydane przed 1 stycznia 2004	3	1	2	1
o umieszczeniu w DPS	8	10	7	10
razem	150	15	98	69

Źródło: PCPR w Ostródzie (stan na koniec każdego roku)

Ważną kwestią funkcjonowania DPS-ów jest to, że zostały one zobowiązane przez nowe przepisy prawne do osiągnięcia określonych standardów usług. Na ich osiągnięcie PCPR w Ostródzie przy współpracy ze Starostwem Powiatowym w Ostródzie pozyskało dodatkowe środki finansowe na standaryzację i bieżącą działalność DPS-ów funkcjonujących na terenie powiatu ostródzkiego.

2.2.6. Problemy mniejszości społecznych

Spółeczność romska

Na terenie Polski mieszka obecnie ok. 20 tysięcy osób należących do romskiej mniejszości etnicznej. Osoby te przeważnie znajdują się w bardzo trudnej sytuacji społecznej i ekonomicznej. Za główny cel uznaje się doprowadzenie do pełnego uczestnictwa Romów w życiu społeczeństwa obywatelskiego i zniwelowanie różnic dzielących tę grupę od reszty społeczeństwa, przy zachowaniu ich tożsamości kulturowej.

Według posiadanych danych na terenie miasta Ostródy mieszka około 30 środowisk romskich, co daje liczbę ponad 100 osób. Dodać należy, że około 80 % z nich objętych jest pomocą ośrodków pomocy społecznej.

Romowie są **specyficzną grupą społeczną**, która przywykła do pobierania świadczeń pomocy społecznej przede wszystkim w postaci finansowej i wyuczyla ich postawy roszczeniowej wobec instytucji niosących pomoc. Obecnie odchodzi się od standardowych działań zmierzających do ich aktywizacji, gdyż jak się okazało są niewystarczające. Dlatego nacisk

na poprawę ich sytuacji kładzie się na płaszczyzny: edukacja, zatrudnienie, zdrowie, higiena, warunki lokalowe, umiejętność funkcjonowania w społeczeństwie obywatelskim.

Romowie często nie przywiązują uwagi do wykształcenia, uważając je za mało przydatne. Ich niski poziom edukacji, brak kwalifikacji zawodowych są przyczyną wysokiego odsetku bezrobocia wśród Romów. Również sytuacja zdrowotna rodzin romskich jest niepokojąca – poważne problemy zdrowotne wynikają przede wszystkim z niskiego poziomu higieny, ubogiej diety, ograniczonego dostępu do świadczeń zdrowotnych i trudnej sytuacji społecznej.

Ubóstwo

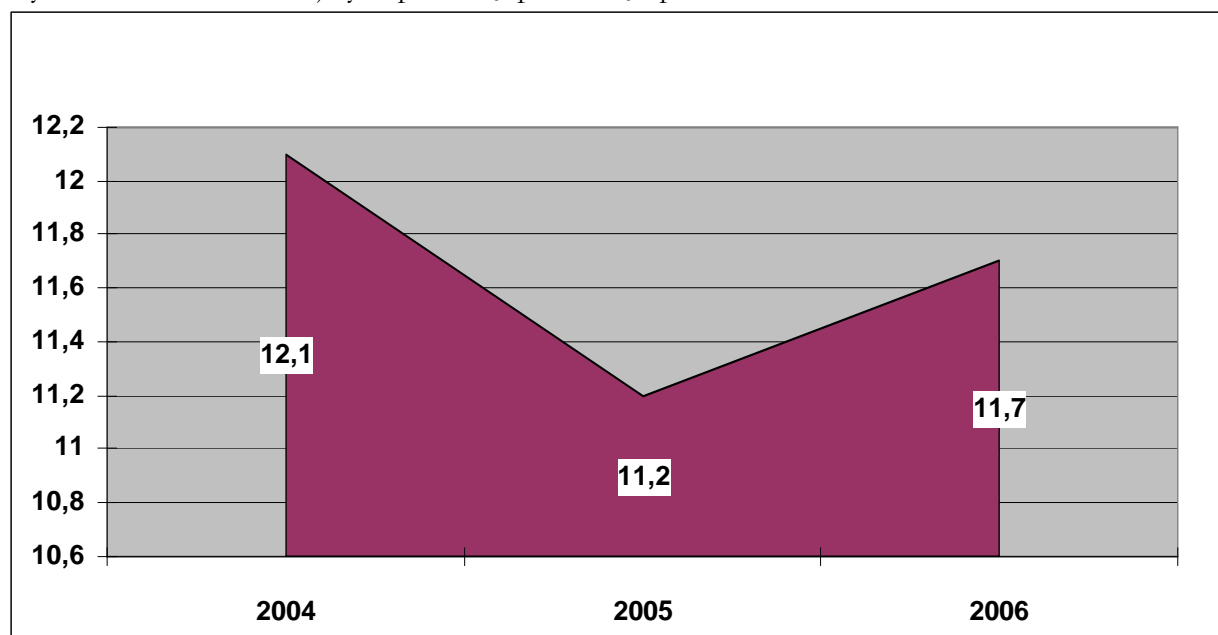
W ramach marginalizacji grup społecznych należy uwzględnić także osoby żyjące w ubóstwie, gdyż te, jako takie, stanowią ważną kwestię społeczną. Ubóstwo ma charakter zarówno indywidualny jak i społeczny. Z jednej strony termin ubóstwo stanowi określenie pewnych warunków życia jednostki, odnosi się przy tym tak do sytuacji materialnej jak i kondycji psychicznej. Z drugiej strony natomiast ubóstwo tworzy ważny aspekt sprzeczności występujących w społeczeństwie. Ubóstwo staje się kwestią społeczną, gdy charakteryzujące go sytuacje przybierają taką skalę i natężenie, że nie tylko stanowią atrybut warunków życia całych grup ludności, lecz wywierają jednocześnie destrukcyjny charakter na cały rozwój społeczny i gospodarczy regionu.

Oczywistym jest rozważanie zjawiska ubóstwa jako zła, które należy zlikwidować, a przynajmniej ograniczać.

Najczęściej pomiar ubóstwa jest dokonywany poprzez określenie progów, czyli minimalnego poziomu dochodów zabezpieczającego podstawy egzystencji. Nieosiągnięcie w dłuższym czasie tego progu dochodów kwalifikuje jednostki bądź grupy społeczne jako ubogie.

W przypadku ubóstwa występuje ograniczenie konsumpcji. Redukcje w budżetach domowych osób ze sfery ubóstwa dotyczą zwykle odzieży, żywności, rezygnacji z wyjazdów dzieci, ograniczenia wydatków o charakterze oświatowym. Skupienie się na przetrwaniu, a nie na dążeniu do zmiany swojego statusu, powoduje izolację społeczną i kulturową osób ubogich, marginalizację całych grup społecznych ze sfery ubóstwa oraz powstanie swoistej **kultury ubóstwa**.

Wykres 10. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa.

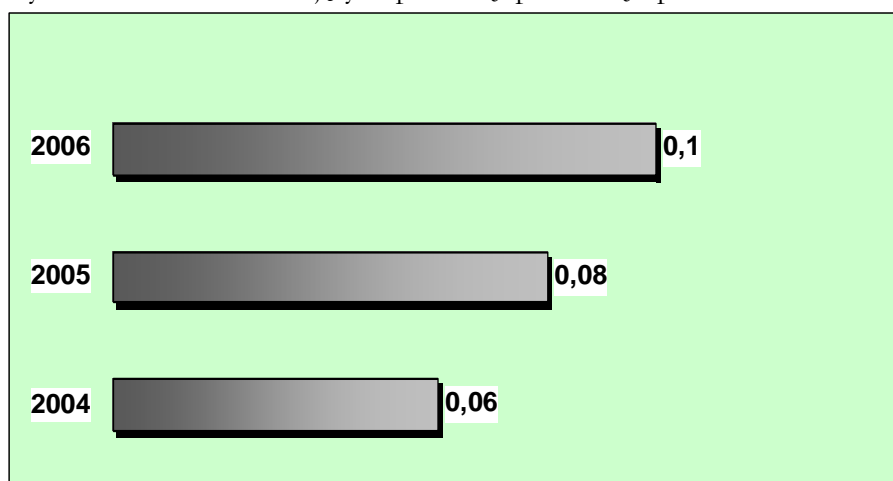
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu ostródzkiego

Bezdomność

Bezdomność to jedno z najgroźniejszych zjawisk patologii społecznej. Dla społeczeństwa stanowi ona zagrożenie bezpieczeństwa i spokoju. Bezdomność jako cecha położenia społecznego konkretnych osób, zwłaszcza w swej skrajnej postaci, kumuluje się zazwyczaj z różnymi rodzajami patologii indywidualnej (alkoholizm, przestępczość, narkomania, prostytutka, rozpad więzi rodzinnych, włóczęgostwo, żebractwo), z zaburzeniami psychicznymi, którym towarzyszy brak oparcia w pierwotnych grupach społecznych, z konfliktami na tle obyczajowym i odtrąceniem niesamodzielnych członków rodziny. Zachowania patologiczne ludzi bezdomnych często są bardzo ściśle powiązane z sytuacją życiową. Pomoc państwa dla osób bezdomnych została określona ustawą o pomocy społecznej, w myśl której bezdomnemu należy się tymczasowe miejsce noclegowe, odzież i posiłek, a w niektórych przypadkach również zasilek i inne formy pomocy.

Zjawisko bezdomności w Powiecie Ostródzkim nie jest problemem istotnym ilościowo, lecz społecznie. Po pierwsze gro mieszkańcom mimowolnie, chcąc nie chcąc spotyka się z bezdomnymi, po drugie zaś znacznej części z nich na co dzień towarzyszy **obawa przed zasileniem kręgu bezdomnych** - ze względu na ich bardzo niski status materialny.

Wykres 11. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu bezdomności

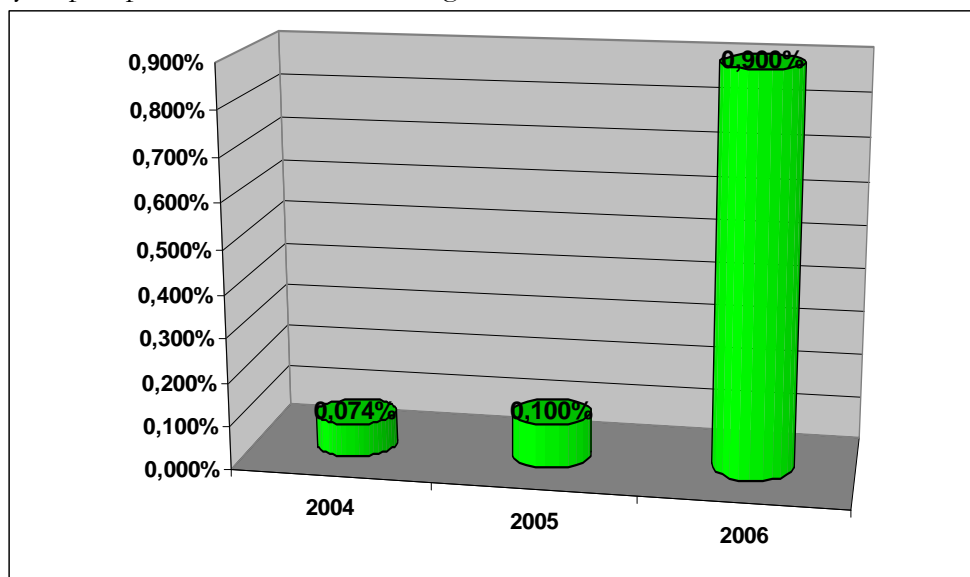

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu ostródzkiego

Opuszczający zakłady karne

Kolejną grupę klientów pomocy społecznej stanowią osoby opuszczające zakłady karne. System pomocy społecznej kontynuuje pomoc wobec osób opuszczających zakłady karne i przebywających na wolności po odbyciu kary. Znaczenie tej pomocy można upatrywać w tym, że kiedy zostaje zastosowana w odpowiedni sposób, może **ograniczyć powrót do przestępstw**. W obecnej sytuacji ekonomicznej, osoby wracające do społeczeństwa mają ogromne trudności readaptacyjne, praca socjalna z tą kategorią beneficjentów nabiera więc szczególnego znaczenia.

Wykres 12. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu ostródzkiego

2.2.7. Środowisko szkolne – metody zapobiegania zachowaniom patologicznym

Placówki oświatowe prowadzą działania na rzecz propagowania zdrowego stylu życia, profilaktyki uzależnień, jak również działania skoncentrowane wokół eliminacji przemocy i przestępczości wśród dzieci i młodzieży. Mają one na celu kształtować umiejętności społeczne, np. radzenie sobie ze stresem, z konfliktami, rozpoznawanie sytuacji presji, wpajać pozytywne wzorce zachowań, stwarzać środowisko dające poczucie bezpieczeństwa, promować postawy wolne od nalogów, budować odpowiedzialność za siebie i swoje zdrowie oraz poszukiwać konstruktywnych form spędzania czasu wolnego. Wymienione zamierzenia realizowane są poprzez udział uczniów szkół w programach profilaktycznych, konkursach plastycznych, zawodach sportowych, w spektaklach teatralnych – tworzonych przez nie same.

Profilaktyka uzależnień z kolei znajduje swoje odzwierciedlenie za pomocą systematycznego diagnozowania środowiska szkolnego, obserwację, ankiety skierowane do uczniów i ich rodziców.

Nadto prowadzona jest stała współpraca z Policją i Poradniami Psychologiczno-Pedagogicznymi, rzadziej z Ośrodkami Pomocy Społecznej oraz placówkami specjalistycznego wsparcia.

W opisanym kontekście, na tle pozostałych, wyróżniającymi się są gminy: Małdyty, Dąbrówno, Miłomłyn, Morąg i Miłakowo.

Współczesna profilaktyka wyróżnia jej trzy poziomy:

1. profilaktyka **pierwszorzędowa** – polega na promowaniu zdrowego stylu życia, w szczególności na rozwijaniu umiejętności radzenia sobie z wymogami życia; skierowana jest do grupy niskiego ryzyka.
2. profilaktyka **drugorzędowa** – skierowana jest do grupy podwyższonego ryzyka. Polega na ograniczaniu podejmowania zachowań ryzykownych i zachęcaniu do wycofania się.

3. profilaktyka **trzeciorzędowa** – jest interwencją w sytuacji pojawienia się uzależnienia, jest leczeniem, które ma ograniczyć negatywne skutki uzależnienia i umożliwić powrót do normalnego życia.

Podkreślić należy, że programy profilaktyczne szkół to w przeważającej części działania w ramach profilaktyki defensywnej, które nastawione są głównie na osłabienie czynników ryzyka (profilaktyka pierwszorzędowa). Jednak działania profilaktyczne powinny być nakierowane na osłabienie czynników ryzyka wespół z wzmocnieniem czynników chroniących (profilaktyka kreatywna/drugorzędowa)

2.3. Problemy społeczne według organizacji

Dla określenia dokuczliwych problemów społecznych wykonano badania ankietowe wśród przodujących w swej aktywności organizacji, gdyż jak można konkludować, instytucje te należy uznać za wiarygodnych reprezentantów licznych rzeszy osób dotkniętych różnorodnymi bolączkami - zatem **źródło informacji na temat problemów**, wobec których część społeczeństwa pozostaje bezsilna.

Respondenci zgłosili następujące problemy społeczności Powiatu Ostródzkiego:

- bezrobocie,
- patologia,
- brak prawidłowych oznakowań dla osób niewidomych w budynkach użytku publicznego,
- brak dostosowanych autobusów miejskich dla inwalidów wzroku,
- brak stanowiska dla osób niepełnosprawnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostródzie,
- niewystarczające potrzeby socjalne mieszkańców powiatu,
- zbyt mała ilość możliwości i form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież,
- brak rozwiązań dotyczących dziennych i okresowych ośrodków wsparcia w środowisku dla dorosłych osób głęboko niepełnosprawnych,
- brak właściwego podejścia niektórych placówek oświatowych w kwestii organizacji edukacji dzieci niepełnosprawnych,
- brak aktywnej postawy władz gmin w rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych osób niepełnosprawnych.

Nadto w wyniku przeprowadzonych badań można uzyskać odpowiedź na kwestie możliwości rozwiązywania tych problemów. Do głównych **problemów wtórnych**, wywołujących nasilenie zjawisk kluczowych – problemowych zaliczono:

- mała aktywność NGO na terenach wiejskich,
- małe zaangażowanie społeczności w kształtowanie środowiska lokalnego,
- bierna postawa biorców świadczeń pomocy społecznej w celu poprawy swojej sytuacji,
- zbyt mała ilość wolontariuszy,
- niewystarczające środki finansowe na wsparcie najuboższych,
- zbyt mała ilość świetlic środowiskowych lub domów dziennego pobytu,
- brak poradnictwa zawodowego nastawionego *stricte* na problemy osób niepełnosprawnych,
- brak ośrodka szkoleniowo-edukacyjnego dla osób niepełnosprawnych do celów zawodowych,
- brak stanowiska do roboczych kontaktów w sprawie rozwiązywania problemów i tworzenia wspólnych projektów/programów – pełnomocnik Starosty.

2.4. Analiza SWOT

Rozwój Powiatu Ostródzkiego uwarunkowany jest przez szereg czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które mogą być oceniane w perspektywie przyszłości jako pozytywne bądź negatywne. Na potrzeby niniejszej strategii nie wykonywano dodatkowych badań tych czynników, lecz wykorzystano istniejące opracowania¹ i na ich podstawie przystąpiono do sporządzenia analizy SWOT.

Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym rozróżniamy następujące czynniki wpływające:

- ❖ Wewnętrzne pozytywne – mocne strony (**Strenghts**)– baza umożliwiająca budowanie strategii
- ❖ Wewnętrzne negatywne – słabe strony (**Weeknesses**)– problemy o ograniczenia do pokonania
- ❖ Zewnętrzne pozytywne – szanse (**Opportunities**)– wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej
- ❖ Zewnętrzne negatywne – zagrożenia (**Threats**)– ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych

Patrząc na poniższą listę można stwierdzić, że poza wymienionymi, istnieje jeszcze wiele czynników związanych w sposób pośredni z sytuacją społeczną w Powiecie Ostródzkim. Należać do nich będą czynniki w sposób oczywisty gospodarcze czy polityczne, które z pewnością przekładać się mogą na intensywność problemów społecznych.

¹ Por: Strategia Rozwoju Powiatu Ostródzkiego do 2015 roku oraz Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostródzkiego.

MOCNE STRONY	SZANSE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobrze przygotowana kadra w placówkach opiekuńczo-wychowawczych 2. Aktywność organizacji pozarządowych w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej 3. Znajomość środowisk wymagających pomocy i problematyki podopiecznych 4. Tendencje i ambicje młodzieży do podnoszenia kwalifikacji zawodowych 5. Pełnienie przez szkoły funkcji kulturotwórczych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie dziennych form opieki 2. Powstanie systemu przygotowania profesjonalnych pracowników socjalnych 3. Możliwość pozyskiwania środków 4. Powstawanie społecznych grup wsparcia 5. Komercyjne ośrodki opieki 6. Aktywizacja bezrobotnych 7. Możliwość kształcenia, podnoszenia i zmiany kwalifikacji 8. Dostęp do środków unijnych na inwestycje 9. Dostosowanie poziomu kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy 10. Rozwinięte poradnictwo zawodowe
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost patologii społecznych 2. Bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów 3. Przyzwyczajenie niektórych środowisk do korzystania z pomocy społecznej 4. Nieudolność wychowawcza rodzin 5. Zbyt wolne powstawanie rodzinnych form opieki 6. Roszczeniowe postawy osób zagrożonych marginalizacją 7. Za małe środki dla organizacji pozarządowych na dofinansowanie realizowanych zadań 8. Brak środków na wspomaganie działań profilaktycznych 9. Marginalizacja środowiska ludzi starych 10. Słabość systemu pośrednictwa pracy 11. Silna identyfikacja długotrwale bezrobotnych z „rolą” bezrobotnego 12. Występująca strefa ubóstwa 13. Niedostosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy 14. Niski poziom wykształcenia ludności, zwłaszcza wiejskiej i brak aktywności w dążeniu do zdobywania wiedzy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Upadek wartości moralnych i autorytetów 2. Brak zrozumienia dla problemów ludzi starych 3. Niedostateczne środki finansowe z budżetu państwa na rozwój i modernizację bazy materialnej pomocy 4. Brak dostatecznych środków na realizację programów opiekuńczych 5. Brak tolerancji i dyskryminacja środowisk wymagających opieki 6. Mała aktywność organizacji pozarządowych 7. Odplyw wykształconej i przedsiębiorczej młodzieży do pracy za granicę 8. Postępująca degradacja społeczna bezrobotnych 9. Utrudniony dostęp do kształcenia młodzieży ze zmarginalizowanych środowisk 10. Brak środków na zajęcia pozalekcyjne

Część III

strategiczna

3.1. Założenia do rozwiązywania problemów społecznych w powiecie ostródzkim

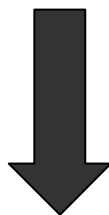
Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Rzeczywistość społeczną można na użytek niniejszej strategii podzielić na dwie sfery: **państwo i społeczeństwo**. Państwo obejmuje działalność instytucji państwowych i samorządowych, zorganizowanych odgórnie w oparciu o ustawy, finansowanych z budżetu centralnego bądź budżetów samorządów. Do tej sfery zaliczone będą także tzw. organizacje pozarządowe, w takim zakresie, jakim finansują swoją działalność w oparciu o środki budżetowe. Druga sfera – społeczeństwo – obejmuje jednostki ludzkie, rodziny oraz instytucje społeczne zorganizowane dobrowolnie przez ludzi, realizujące ich spontanicznie wyrażane potrzeby. Do tej sfery zaliczamy wszystkie instytucje jak stowarzyszenia, fundacje, kościoły, związki wyznaniowe, kluby itp.

Podstawową zasadą zachowania zdrowych proporcji między państwem a społeczeństwem jest ograniczenie roli państwa według **zasady pomocniczości** (subsydiarności). Instytucje państwowe nie powinny zastępować ludzi, rodzin i stowarzyszeń społecznych w ich naturalnych funkcjach i zadaniach, lecz świadczyć wobec nich rolę pomocniczą.

Realizacją strategii zajmą się wszystkie jednostki organizacyjne Powiatu Ostródzkiego oraz te organizacje społeczne, które działają w obszarze zjawisk integracji społecznej.

MISJA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU OSTRÓDZKIEGO

**Powiat Ostródzki
prowadzi politykę społeczną,
która każdemu umożliwia
pełne uczestnictwo
w życiu społecznym**

Celem Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest osiągnięcie takiego stanu więzi społecznych, żeby społeczeństwo było zdolne w największym możliwym zakresie – bez stałej ingerencji instytucji państwowych i samorządowych – rozwiązywać pojawiające się przed nim problemy i zagrożenia i w dalszym ciągu w sposób pełny partycypować w życiu społecznym.

Założeniem celu strategicznego jest urzeczywistnienie wizji Strategii poprzez podejmowanie działań wdrożeniowych w długofalowym okresie, bo do roku 2013. Jest to cel wspólny dla pięciu wyodrębnionych obszarów problemowych, których zadaniem jest ukierunkowanie poczynań jednostek odpowiedzialnych na realizację strategii, tak, by w ostatecznym rozrachunku został spełniony główny cel strategiczny i doprowadziło to do wypełnienia założonych priorytetów.

GLÓWNY CEL STRATEGICZNY

SPÓJNY SYSTEM ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizję przyszłości pomocy społecznej w Powiecie Ostródzkim określono na podstawie analizy sytuacji społecznej przy współpracy partnerów społecznych. Niniejsza Strategia służy osiągnięciu tejże wizji tak, aby w 2013 r. Powiat Ostródzki był obszarem:

- zapewniającym bezpieczeństwo socjalne swoim mieszkańcom
- który troszczy się o dobrą kondycję rodziny, osób niepełnosprawnych i starszych
- gdzie współpraca instytucji publicznych i organizacji pozarządowych odbywa się w sposób aktywny

3.3. Główne obszary strategii

Tworzenie strategii rozwiązywania problemów społecznych rozpoczęto od rozpoznania pierwotnych i przodujących problemów społecznych Powiatu Ostródzkiego. Na podstawie ich identyfikacji określono następnie główne obszary problemowe niniejszej Strategii. Są one **współzależne i priorytetowe** na tyle, iż skoncentrowanie uwagi właśnie na nich w decydujący sposób przysłuży się realizacji głównego celu strategii rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Ostródzkiego.

GLÓWNE OBSZARY PROBLEMOWE STRATEGII

- ⇒ **DŁUGOTRWALE BEZROBOCIE**
- ⇒ **KRYZYS I PRZEMOC W RODZINIE**
- ⇒ **MARGINALIZACJA GRUP SPOŁECZNYCH**
- ⇒ **ALIENACJA OSÓB STRASZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH**
- ⇒ **NIEWYKORZYSTANY POTENCJAŁ PARTNERÓW SPOŁECZNYCH**

OBSZAR PROBLEMOWY DŁUGOTRWAŁE BEZROBOCIE

A. CEL STRATEGICZNY

PRZECIWDZIAŁANIE SKUTKOM DŁUGOTRWAŁEGO BEZROBOCIA

A1. CEL OPERACYJNY

WYSOKA SKUTECZNOŚĆ PROGRAMÓW NA RZECZ AKTYWIZACJI SPOŁECZNO-ZAWODOWEJ OSÓB BEZROBOTNYCH

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

- A1.1.** rozwój ścisłej współpracy między ośrodkami pomocy społecznej i urzędami pracy
- A1.2.** rozwój sieci usług informacji i poradnictwa zawodowego (Centrum Aktywności Lokalnej, Kluby Pracy itp.)
- A1.3.** zwiększenie roli oddziaływania psychologicznego w celu poprawy motywacji do podjęcia pracy przez osoby długotrwałe bezrobotne

A2. CEL OPERACYJNY

BRAK ZJAWISKA DZIEDZICZENIA BEZROBOCIA

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

- A2.1.** inicjowanie działań na rzecz dostosowania kształcenia i doksztalcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy
- A2.2.** promowanie elastycznych form pracy
- A2.3.** krzewienie idei samozatrudnienia
- A2.4.** rozwijanie nowoczesnych metod pośrednictwa pracy i informacji o wolnych miejscach pracy
- A2.5.** wspieranie absolwentów w aktywizacji zawodowej

Uzasadnienie wyboru działań:

Zakłada się podjęcie działań promujących „animacyjny” model działania instytucji publicznych w środowisku lokalnym. Taki model działalności miałby być podejmowany przez istniejące instytucje samorządowe, ale również organizacje sektora pozarządowego. Najważniejszą zasadą jest tutaj zaangażowanie i współpraca osób korzystających ze świadczeń danej instytucji.

Inną ważną możliwością wpłynięcia na poprawę sytuacji osób bezrobotnych jest położenie nacisku na rozwój formy dopomożenia, jakim jest niewątpliwie Klub Pracy. Jest to miejsce, w którym osoby bezrobotne i poszukujące pracy uzyskują kompleksową pomoc w znalezieniu zatrudnienia. Można tu skorzystać z porady indywidualnej i wziąć udział w zajęciach grupowych.

W Klubie Pracy prowadzone są warsztaty aktywnego poszukiwania pracy oraz zajęcia aktywizujące. Celem zajęć jest zdobycie umiejętności efektywnego poruszania się po obecnym rynku pracy, przygotowania dokumentów aplikacyjnych, autoprezentacji oraz prowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej. Ważnym elementem funkcjonowania Klubu jest udzielanie psychicznego wsparcia poprzez kształtowanie pozytywnego myślenia oraz budowanie motywacji i poczucia własnej wartości.

Osoby korzystające z Klubu Pracy uzyskują pomoc w nauce obsługi komputera i internetu, zakładania poczty elektronicznej, wysyłania e-maili itd. W Klubie Pracy można

nieodpłatnie korzystać z prasy z ofertami pracy, telefonu, ksero, faksu, internetu, komputera i drukarki.

W związku z tym, iż część osób pozostających bez pracy pochodzi z rodzin, w których bezrobotne są co najmniej dwie osoby, przeważnie już bez prawa do zasiłku, ludzie ci korzystają z pomocy opieki społecznej i uzyskują dochody, które nie zapewniają nawet minimum egzystencji. Dodatkowo, w takich środowiskach mamy do czynienia ze zjawiskiem dziedziczenia bezrobocia – w rodzinie nie ma wzorców osobowych do naśladowania. Słabo wykształceni rodzice, nie kładą nacisku na edukację dzieci lub nie posiadają na ten cel środków finansowych. Jest to sytuacja, która sprzyja powstawaniu środowisk patologicznych. Jednakże istnieje szansa, by skalę tego zjawiska ograniczyć. Znamionną cechą długotrwale bezrobotnych jest ich słaba aktywność życiowa, dlatego koniecznym zadaniem, jakie należy podjąć jest położenie nacisku na wsparcie psychologiczne, doradcze oraz szkolenia, przekwalifikowania oraz ostatecznie realna pomoc w znalezieniu zatrudnienia.

3.3.2. Kryzys i przemoc w rodzinie

OBSZAR PROBLEMOWY **KRYZYS I PRZEMOC W RODZINIE**

B. CEL STRATEGICZNY **PRAWIDŁOWO FUNKCJONUJĄCA RODZINA**

B1. CEL OPERACYJNY **INICJOWANIE POWSTANIA SYSTEMU WSPIERANIA RODZIN W SYTUACJACH PROBLEMOWYCH**

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

- B1.1.** utworzenie infrastruktury specjalistycznych usług i poradnictwa rodzinnego (m. in. telefon zaufania)
- B1.2.** powołanie interdyscyplinarnych zespołów interwencji rodzinnej
- B1.3.** opracowanie lokalnej informacji o instytucjach świadczących pomoc rodzinie
- B1.4.** doskonalenie i szkolenie kadr zawodowych pracujących na rzecz rodziny
- B1.5.** współpraca z organizacjami działającymi lokalnie

B2. CEL OPERACYJNY

ODPOWIEDZIALNOŚĆ NATURALNEJ RODZINY ZA LOS DZIECKA

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

- B2.1.** rozwijanie konstruktywnych umiejętności i postaw rodzicielskich, zwiększanie kompetencji wychowawczych rodziców
- B2.2.** wspieranie powstawania i działania świetlic środowiskowych, terapeutycznych, ognisk wychowawczych itp.
- B2.3.** usprawnienia współpracy służb socjalnych z rodzicami naturalnymi, których dzieci objęto opieką zastępczą
- B2.4.** propagowanie powstawania rodzin zastępczych, w szczególności pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i wspieranie istniejących rodzinnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem

B3. CEL OPERACYJNY **PROMOWANIE RODZINNEGO MODELU ŻYCIA**

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

B3.1. organizowanie różnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych (festyny, imprezy kulturalne, warsztaty i in.)

B3.2. współpraca z instytucjami oświatowymi organizacjami i mediami w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców osobowych

B3.3. edukacja społeczna o zjawisku przemocy domowej i możliwościach zaradczych

Uzasadnienie wyboru działań:

Szczególnie ważną kwestią, nad której rozwiązaniem planuje się prace i podejmowanie szczegółowych działań jest umiejętne i możliwie szerokie docieranie z informacją dotyczącą problematyki w obrębie, destrukcyjnych w skutkach, relacji w rodzinie.

Zamierzeniem ujętym w niniejszej strategii jest dotarcie do społeczności (z jak największym uwzględnieniem mieszkańców małych miejscowości), by uwrażliwiać, uświadamiać – w pewien sposób edukować, iż o wszelkich nieprawidłowościach występujących w rodzinach należy informować kompetentne podmioty. W ramach tego działania potrzebne będzie aktywne uczestnictwo Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w kampanii na rzecz rodziny - przesyłanie materiałów promocyjnych do: parafii, szkół, sołectw za pośrednictwem Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej.

Na równi z tym założeniem będzie traktowana potrzeba częstego i bezpośredniego kontaktu służb socjalnych (w osobach np. pracowników socjalnych) z rodzinami i ich członkami, tam gdzie sytuacja wymaga (najlepiej na etapie profilaktyki i prewencji) wsparcia ze strony specjalistów gotowych do pomocy. Przemoc w rodzinie można definiować, biorąc pod uwagę różne punkty odniesienia: prawny, psychologiczny, społeczny, moralny. W każdym z nich inaczej widzi się problem, inaczej diagnozuje i poszukuje rozwiązań. Dlatego ważne jest rozumienie przemocy na różnych płaszczyznach. Znajomość psychologicznych mechanizmów przemocy i interakcji między ofiarą a sprawcą pomaga przedstawicielowi organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w zrozumieniu zachowania ofiar. Zaś osoby poszkodowane często nie są w stanie przejść przez skomplikowane i długotrwałe procedury prawne bez odpowiedniego wsparcia i pomocy psychologicznej.

Wobec tego, że żaden pojedynczy specjalista ani instytucja nie jest w stanie zareagować właściwie na doniesienie o przemoc domowej, przyjmuje się, że najlepszym rozwiązaniem jest utworzenie zespołu interdyscyplinarnego. Sposób pracy takiego zespołu wykracza poza wspólne badanie przypadku, lecz wymaga pełnego uczestnictwa członków oraz zespołowego podejmowania decyzji.

Zatem celem utworzenia interdyscyplinarnych zespołów jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla rodzin, w których przemoc jest stosowana.

Wpłyne to na:

- zmianę postawy społeczności wobec przemocy w rodzinie
- spadek liczby przypadków przemocy
- wzrost, a potem spadek liczby osób zgłaszających się do pomocy społecznej czy punktów konsultacyjnych.

OBSZAR PROBLEMOWY **MARGINALIZACJA GRUP SPOŁECZNYCH**

C. CEL STRATEGICZNY **PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ**

C1. CEL OPERACYJNY **PRZECIWDZIAŁANIE NASILANIU SIĘ ZJAWISKA UZALEŻNIEŃ OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH**

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

- C1.1.** koordynowanie działań w zakresie zwiększenia dostępności pomocy i rehabilitacji dla osób uzależnionych i współuzależnionych
- C1.2.** wsparcie psychologiczne dla członków rodzin z problemem uzależnień i przemocy
- C1.3.** rozwijanie edukacji młodzieży przeciwdziałającej uzależnieniom i przemocy
- C1.4.** tworzenie dziennych grup wsparcia dla młodzieży w świetlicach i klubach pozaszkolnych
- C1.5.** współpraca pedagogów szkolnych z policją, kuratorami i pracownikami socjalnymi
- C1.6.** zmiana postaw rodziców wobec problemów uzależnień i przemocy u dzieci
- C1.7.** wspomaganie działalności instytucji służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień i przemocy

C2. CEL OPERACYJNY **POMNIEJSZANIE SKALI UBÓSTWA**

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

- C2.1.** ograniczanie wielkości środków przeznaczonych na pomoc dla ludzi nie dążących do poprawy swojego losu
- C2.2.** preferowanie przy udzielaniu pomocy społecznej ludzi aktywnych
- C2.3.** promowanie pozytywnych wzorców osobowych

C3. CEL OPERACYJNY **INTEGRACJA SPOŁECZNA GRUP WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE**

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

- C3.1.** wspieranie działań na rzecz osób wykluczonych społecznie (mniejszości etniczne, opuszczający zakłady karne, cudzoziemcy, uchodźcy)
- C3.2.** aktywizacja osób marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
- C3.3.** wspieranie inicjatyw mających na celu powstanie i rozwój infrastruktury edukacyjnej dla osób i grup marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
- C3.4.** uruchomienie warsztatów, w których znajdą zatrudnienie bezdomni

Uzasadnienie wyboru działań:

Marginalizację społeczną definiuje się najczęściej jako wykluczenie jednostek lub grup społecznych z jednego lub większej liczby ważnych wymiarów życia społecznego. Jednakże marginalizacja to nie tylko proces wyłączenia, ale i pewnego przystosowania, któremu towarzyszy bezradność, apatia, alienacja, dezorientacja, zagubienie, brak motywacji do aktywności i kreatywnych zachowań oraz postawa wycofująca jednostki. Niejednokrotnie skrajną konsekwencją marginalizacji jest popadanie w nałogi oraz w konflikt z prawem.

Różnorodność przyczyn wykluczenia społecznego wymaga zróżnicowanych działań zapobiegających jego powstawaniu oraz likwidujących jego skutki. Doświadczenia państw zachodnich wskazują na dużą skuteczność działań aktywizujących jednostkę i grupy społeczne.

Lokalne programy przeciwdziałania marginalizacji społecznej winny przyczyniać się do tworzenia takich warunków, które umożliwią jednostkom i grupom wykluczonym społecznie osiągnięcie jak największej aktywności i życiowej samodzielności.

Przykładowo - do osiągnięcia readaptacji byłych więźniów konieczna jest koordynacja działalności kuratorów sądowych, pracowników socjalnych, a także rozbudowa noclegowni, schronisk czy przytulisk. W realizacji różnych form pomocy skazanym mogą także uczestniczyć stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje pomagające więźniom, kościoły i związki wyznaniowe.

Działalność ta (w odniesieniu także do innych narażonych na marginalizację grup) oparta powinna być na trzech podstawowych elementach:

- pracy wychowawczej
- leczeniu
- działalności opiekuńczej, zwłaszcza z zakresu opieki społecznej

Wadliwie funkcjonująca pomoc, która nie pojawia się w fazie, kiedy byłaby ona jeszcze pomocą na zasadzie prewencji powoduje, iż przeważnie człowiek, który będąc w tym czasie w stanie kryzysu nieuchronnie, wobec intensyfikacji trudności życiowych, popada w stan wykluczenia społecznego.

3.3.4. Alienacja ludzi starszych i niepełnosprawnych

OBSZAR PROBLEMOWY

ALIENACJA LUDZI STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

D. CEL STRATEGICZNY

OGRANICZANIE ALIENACJI LUDZI STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

D1. CEL OPERACYJNY

WSPIERANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

D1.1. finansowe i organizacyjne wspieranie możliwości rehabilitacji osób niepełnosprawnych/poszerzenie możliwości rehabilitacji osób niepełnosprawnych

D1.2. promowanie zatrudnienia wspieranego (trener pracy, asystent)

D1.3. zwiększenie możliwości działania osób niepełnosprawnych na rzecz społeczeństwa

D1.4. egzekwowanie prawa w sferze likwidacji barier architektonicznych, urbanistycznych i transportowych

D2. CEL OPERACYJNY

POSZERZANIE WIEDZY O PROBLEMATYCE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

- D2.1.** budowanie poczucia solidarności mieszkańców Powiatu z osobami niepełnosprawnymi i współodpowiedzialności za ich przyszłość
- D2.2.** ułatwianie dostępu do przedmiotowej informacji dla osób niepełnosprawnych
- D2.3.** wspieranie i edukacja rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności
- D2.4.** propagowanie idei tworzenia grup wsparcia

D3. CEL OPERACYJNY

ZAPEWNIENIE OPIEKI OSOBOM TERMINALNIE CHORYM I STARSZYM

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

- D3.1.** rozwijanie infrastruktury usług środowiskowych z wykorzystaniem istniejącej bazy (lokalne dzienne domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy społecznej, kluby dla osób starszych itp.)
- D3.2.** aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym, wymagającym takiej pomocy/wspieranie rodzin, które przejawiają wolę świadczenia takiej opieki (punkt konsultacyjny)
- D3.3.** aktywizacja osób starszych do udziału w życiu społecznym

Uzasadnienie wyboru działań:

Osoby niepełnosprawne mają wiele wątpliwości, kiedy muszą podjąć decyzję dotyczącą ich przyszłej kariery zawodowej. Od najmłodszych lat wpaja się im przekonanie o ich ograniczonych możliwościach, a nawet o ich całkowitej niezdolności do normalnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Z kolei rzesza osób z niepełną sprawnością po wieloletnich staraniach np. o pracę, w rezultacie nieudanych prób jej podjęcia i wtopienia się w szeregi społeczne oraz uzyskania odpowiedniej pozycji w społeczeństwie, popada w niewiarę i marazm, od czego już tylko krok do biernego pozostawiania na marginesie życia społecznego.

Inną barierą jest przekonanie wielu osób niepełnosprawnych, że nie mogą pracować w zwykłym zakładzie pracy ze względu na zmniejszoną zdolność do pracy. Mają poczucie mniejszej wartości jako pracownicy. Obawiają się też dyskryminacji ze strony kierownictwa i braku akceptacji ze strony zespołu pracowniczego. Przelamywanie tego rodzaju barier musi rozpocząć się już w trakcie edukacji i rehabilitacji zawodowej.

Jednym z warunków rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, które z powodu dysfunkcji ruchu mają trudności w przemieszczaniu się, jest umożliwienie tym osobom dostępu do szkoły, zakładu pracy, placówek służby zdrowia, urzędów, placówek kulturalno-oświatowych i innych jednostek. Bariera w korzystaniu z publicznych środków transportu (ich niedostosowanie) dotyka nie tylko dorosłych, ale w znacznej mierze również dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym, których procesy poznawcze, jak np. spostrzeganie czy orientacja są ograniczone. Nie można jednak pozbawiać takich osób możliwości uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, a realizacja warunku dostępności do rehabilitacji *sensu largo* możliwa jest poprzez zapewnienie odpowiednio przystosowanych i wyposażonych środków transportu oraz likwidację barier architektonicznych. Można spodziewać się, z uwagi na kosztowny proces dostosowawczy istniejącej urbanistyki oraz przystosowania publicznej komunikacji pasażerskiej do obsługi osób niepełnosprawnych, iż będzie ona następował stopniowo.

3.3.5. Niewykorzystany potencjał partnerów społecznych

OBSZAR PROBLEMOWY **NIEWYKORZYSTANY POTENCJAŁ PARTNERÓW** **SPOŁECZNYCH**

E. CEL STRATEGICZNY **SPRAWNY SYSTEM WSPÓŁPRACY JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ** **Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI**

E1. CEL OPERACYJNY **STWORZENIE SYSTEMU PRZEPLYWU INFORMACJI O FORMACH DZIAŁANIA** **POSZCZEGÓLNYCH INSTYTUCJI**

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

- E1.1.** stworzenie banku informacji o instytucjach i organizacjach pozarządowych działających w zakresie problemów społecznych
- E1.2.** przekazywanie przez jednostki samorządowe informacji organizacjom i instytucjom o kierunkach działania jednostek pomocy społecznej
- E1.3.** promowanie działań organizacji pozarządowych działających w zakresie problemów społecznych przez jednostki pomocy społecznej

E2. CEL OPERACYJNY **ROZWÓJ WOLONTARIATU**

PROPONOWANE DZIAŁANIA:

- E2.1.** angażowanie grup społecznych/jednostek w życie społeczne
- E2.2.** kształtowanie i promocja pożądanych postaw społecznych związanych z angażowaniem się ludzi młodych w inicjatywy na rzecz powiatu oraz społeczności lokalnej
- E2.3.** wzrost udziału wolontariuszy w rozwiązywaniu problemów społecznych
- E2.4.** powstanie Biura Pośrednictwa Pracy Wolontarystycznej
- E2.5.** podnoszenie umiejętności zarządzania wolontariatem

Uzasadnienie wyboru działań:

W państwach demokratycznych szczególną rolę w życiu społecznym i gospodarczym pełnią organizacje pozarządowe. Potrafią one często skuteczniej i szybciej realizować zadania i rozwiązywać problemy niż powołane do tego instytucje.

Dlatego współpraca administracji publicznej i organizacji pozarządowych jest fundamentem obywatelskiego społeczeństwa. Jest to ważna kwestia przy rozwiązywaniu problemów społecznych, przy opracowywaniu i wdrażaniu programów i projektów, również przy wykorzystaniu środków unijnych.

Podstawowym warunkiem skutecznego przeciwdziałania problemom społecznym jest skoordynowany system działań samorządowych jednostek organizacyjnych i organizacji pozarządowych.

Współpraca samorządu z organizacjami winna opierać się na zasadach: pomocniczości, suwerenności, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Są to zapisy ideowe, lecz ważne, gdyż stanowią o jakości współpracy.

Ostatecznym sensem istnienia organizacji pozarządowych nie jest wypracowanie zysków (to jest sfera biznesu, same organizacje nie pracują dla pieniędzy, traktując je jako środek, nie zaś jako cel działania), ani uzupełnienie realizowanej przez administrację publiczną polityki społeczno-gospodarczej. Istotne jest to, że organizacje pozarządowe, działając przez ludzi i dla ludzi, wprowadzają w ich życie zasadniczą zmianę: przywracają im poczucie wartości i użyteczności. Organizacje pozarządowe funkcjonują nie dlatego, że zatrudniają pracowników, lecz głównym zasobem każdej organizacji są bezpłatnie pracujący wolontariusze.

Aktywność wolontarystyczna w polskich warunkach jest nowością, która ma swe korzenie w długoletniej tradycji pracy społecznej, angażowania się w problemy innych, często zupełnie obcych osób. Ludzi, którzy kiedyś działali na tym polu określano mianem społeczników, czy filantropów, dziś mówimy o nich wolontariusze. Utworzone Biura Pośrednictwa Pracy Wolontarystycznej stałoby się łącznikiem pomiędzy osobami i instytucjami potrzebującymi pomocy i wsparcia oraz tymi, którzy pomoc zaoferowali – wolontariuszami. Biuro takie to również miejsce szkoleń/warsztatów, przygotowujących ochotników do pracy w charakterze wolontariuszy.

Kierunki aktywności społecznej mogą być kolejnym dowodem na to, że wolontariusze mają do spełnienia szczególną rolę na rynku usług dla ludności – rolę, której ze względu na charakter ich pracy nie mogą odegrać pracownicy płatni. Rząd, organizacje i instytucje nie byłyby w stanie sprostać wszystkim potrzebom, które zaspokajają obecnie wolontariusze. To jaskrawy przykład budowania świadomego, aktywnego i otwartego społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania wszelkim negatywnym zjawiskom społecznym.

Budowanie partnerstwa pomiędzy samorządem, a sektorem pozarządowym może autentycznie funkcjonować tylko wtedy, gdy obie strony dostrzegają wzajemne korzyści i zechcą wymieniać się doświadczeniem.

Dlatego m. in. zdecydowano się na utworzenie podstrony internetowej dotyczącej struktury i funkcjonowania powiatowego obszaru pomocy społecznej w ramach oficjalnej strony Powiatu Ostródzkiego. Taki rodzaj udostępniania danych odnośnie jednostek działających w obszarze szeroko rozumianej pomocy społecznej, form ich działalności, rodzaju świadczonych usług oraz wszelkich znaczących aktualności na temat pomocy dla społeczności powiatowej, borykającej się z trudnościami w odnalezieniu się w pewnych dziedzinach życia społecznego, stanie się istotnym wkładem w rozwój zintegrowanego systemu pomocy społecznej Powiatu Ostródzkiego. Nadto utworzenie w/w bazy danych przysłuży się jako nieoceniona pomoc dla samych podmiotów realizujących pomoc społeczną, jako źródło informacji o pozostałych członkach i kierunku ich działań w sferze usług społecznych.

3.4. Finansowanie

Warunkiem wprowadzania Strategii jest zapewnienie w corocznym budżecie Powiatu określonych środków finansowych na realizację przyjętych zadań.

Ponadto istotnym elementem będzie **możliwość pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych**, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na część działań, przy współpracy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi.

Realizacja części działań nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych i te będą realizowane systematycznie.

3.5. Wdrażanie i monitorowanie

Zda się być oczywiste, że dokument Strategii jako taki nie daje gwarancji, że zaplanowane cele przemienią się w efekty. Do tego konieczne jest wdrażanie Strategii, czuwanie nad jej realizacją i kontrolowanie jej przebiegu.

Wdrażanie Strategii w sposób właściwy wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób – podobnie jak miało to miejsce w procesie jej budowania. Przedłożona **Strategia to przede wszystkim „własność” lokalnej społeczności** całego powiatu ostródzkiego. Tak więc głównym czynnikiem implementacyjnym będzie udział wszystkich osób zamieszkujących jego obszar.

Jednak zasadnicza odpowiedzialność w tej materii przypadnie na władze powiatowe – jako szczebel koordynujący realizację zadań związanych z funkcjonowaniem jednostek działających w obszarach gminnych, tworzących strukturę terytorialną i społeczną powiatu ostródzkiego.

Uwarunkowania w postaci odległego horyzontu czasowego, prawdopodobne zmiany w strategiach krajowych i regionalnych, a także przyszłe wyniki okresowego monitorowania Strategii narzucają konieczność jej aktualizacji, co 1-2 lata lub częściej – odpowiednio do zmian otoczenia.

Najistotniejszym elementem systemu monitoringu i wdrażania strategii powinno być zapoczątkowanie **cyklicznych spotkań** poświęconych rozwiązywaniu problemów społecznych Powiatu Ostródzkiego skupiających przedstawicieli wszystkich instytucji zaangażowanych w powyższą problematykę.

Organizacja prac w ramach spotkań polegać mogłaby na:

1. działaniu stałego zespołu koordynująco-monitorującego wyodrębnionego spośród przedstawicieli poszczególnych instytucji,
2. cyklicznych spotkaniach wszystkich uczestników.

W ramach cyklicznych spotkań, a w szczególności w ramach prac zespołów problemowych opracowywane będą kolejne projekty aktualizujące niniejszą strategię.

Niezależnie od prac w obszarze danych pól problemowych, jak i prac nad projektami dotyczącymi kilku obszarów, wszystkie osoby biorące udział w tych pracach – zarówno koordynatorzy pól jak i członkowie zespołów roboczych – razem tworzyliby w ramach cyklicznych spotkań swoiste pole dyskusji i działania mające na uwadze rozwiązywanie problemów społecznych Powiatu Ostródzkiego. Prowadzone prace miałyby charakter konsultacyjno – doradczy, lecz pełniłyby także istotną rolę w procesie przepływu informacji oraz całościowego wdrażania strategii i zarządzania projektami.

Proces monitoringu powinien odpowiadać na następujące kluczowe pytania:

- Jakie zjawiska i procesy w najistotniejszy sposób generują problemy społeczne w Powiecie Ostródzkim?
- Na które problemy społeczne występujące w Powiecie Ostródzkim zarządzający strategią powinni zwracać największą uwagę? Które problemy społeczne mają charakter pierwotny i są źródłem destabilizacji społecznej w powiecie?
- Rozwiązanie, których problemów społecznych w Powiecie Ostródzkim natrafia na największe bariery?
- Komu należy w pierwszym rzędzie udzielać pomocy? - grupy społeczne, grupy demograficzne, osoby o określonych zachowaniach.

Część IV

aneksy

Zakończenie

Jedną z zasad, jakimi kieruje się pomoc społeczna, jest zasada subsydiarności. W jej myśl, osobie potrzebującej w pierwszej kolejności pomocy powinien udzielić krąg osób najbliższej z nią związanych, a przede wszystkim rodzina. Dopiero wtedy, gdy pomoc taka jest niewystarczająca lub niemożliwa do uzyskania, spada ona na barki lokalnej społeczności i instytucji publicznych.

Należy zatem dążyć, aby z czasem dalszemu ograniczeniu uległa rola instytucji państwa jako podmiotu pomocy społecznej. Państwo poprzez organy ustawodawcze powinno koncentrować swą aktywność na tworzeniu ram prawnych dla poszczególnych form pomocy społecznej, stwarzaniu mechanizmów sprzyjających finansowaniu działań pomocy społecznej oraz na realizowaniu specjalnych programów, nakierowanych na poszczególne grupy społeczne lub na mieszkańców regionów wymagających dodatkowych środków finansowych i rzeczowych.

Podziękowania

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie niniejszym składa podziękowania kierownikom i pracownikom Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu ostródzkiego oraz przedstawicielom innych instytucji i organizacji za udostępnienie danych i współpracę przy opracowywaniu powyższej Strategii.

Szczególne wyrazy wdzięczności PCPR kieruje w stronę Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ostródzie za szczere zaangażowanie i cierpliwość.

Wykaz uczestników warsztatów planowania strategicznego

Zespół programowy

Tomasz Podsiadło – Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie
Tomasz Kowalewski – Sekretarz Powiatu w Starostwie Powiatowym w Ostródzie
Teresa Lipińska – Dyrektor Świetlicy Terapeutycznej w Ostródzie
Dorota Henke – Podinspektor w Starostwie Powiatowym w Ostródzie
Alicja Kopczyńska – Pracownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie

Grupy Robocze:

Długotrwałe bezrobocie

1. Tomasz Kowalewski – Sekretarz Powiatu Ostródzkiego
2. Anna Łęgowska – Doradca zawodowy – Polski Komitet Pomocy Społecznej
3. Magdalena Śliżewska – Pracownik - Polski Komitet Pomocy Społecznej
4. Ewa Kijkowska – Doradca zawodowy – Warmińsko-Mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego
5. Kazimierz Wosiek – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostródzie
6. Grażyna Górską-Ahmad – Kierownik Działu Instrumentów Rynku Pracy – Powiatowy Urząd Pracy w Ostródzie
7. Mirosław Borejko – Kierownik Warsztatów Terapii Zajęciowej w Ostródzie
8. Wojciech Zalewski – Prezes Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT” w Ostródzie

Kryzys i przemoc w rodzinie

9. Mariusz Wójcicki – Pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grunwaldzie
10. Anna Łapczyk – Kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miłakowie
11. Urszula Mironowicz – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łukcie
12. Jadwiga Kosieradzka – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu
13. Bogdan Królikowski – Komenda Powiatowa Policji w Ostródzie
14. Bożena Kisiel – Pracownik socjalny Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miłomłynie
15. Edyta Groszkowska – Pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostródzie
16. Wojciech Sochoń – Pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostródzie
17. Dorota Kluczkowska – Reginis - Pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostródzie
18. Teresa Lipińska – Dyrektor Świetlicy Terapeutycznej w Ostródzie
19. Ewa Wiśniewska – Wychowawca w Domu dla Dzieci i Młodzieży „PROMYK” w Morągu
20. Katarzyna Zielińska – Katolicki Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy w Ostródzie
21. Anna Zgrzebska – Kierownik Działu Świadczeń w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Ostródzie
22. Anna Jachimczyk – Wychowawca w Domu dla Dzieci w Szymonowie
23. Sabina Zdunek – Specjalista pracy socjalnej – PCPR w Ostródzie

Marginalizacja grup społecznych

24. Małgorzata Siniakiewicz – Pełnomocnik Wójta Gminy Ostróda ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
25. Agnieszka Małecka – Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Morągu
26. Monika Fijał – Pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu
27. Magdalena Śliżewska – PKPS Ostróda – Pracownik adm.-biurowy
28. Anna Łęgowska – Doradca zawodowy – Polski Komitet Pomocy Społecznej w Ostródzie
29. Edyta Groszkowska – Pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostródzie
30. Dorota Kluczkowska – Reginis - Pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostródzie
31. Dorota Mazur – Starostwo Powiatowe w Ostródzie

Alienacja ludzi starszych i niepełnosprawnych

32. Józef Bąk – Prezes Polskiego Stowarzyszenia Diabetyków, Koło Miejsko-Gminne w Morągu
33. Karol Kikoła – Przewodniczący Zarządu Rejonowego Polskiego Związku Emerytów i Rencistów w Morągu
34. Wioletta Gutfrańska – specjalista ds. projektów i rozliczeń - Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Upośledzonych Umysłowo, Koło w Ostródzie
35. Jan Otremba – Przewodniczący Polskiego Związku Niewidomych, Koło w Ostródzie
36. Marek Skaskiewicz – Prezes Warmińsko-Mazurskiego Stowarzyszenia Ludzi Niepełnosprawnych „ALFA” w Ostródzie
37. Irena Burszewska – Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Molzie
38. Andrzej Drozda – Pracownik socjalny w Domu Pomocy Społecznej w Szylđaku

39. Ewa Majchrzak - Samojedna – Towarzystwo Przyjaciół Dzieci - Koło w Małdytach
40. Alicja Orzechowska – Stowarzyszenie na Rzecz Jakości Opieki Medycznej
41. Szczepan Klepczyński – Stowarzyszenie na Rzecz Jakości Opieki Medycznej
42. Krystyna Sałak – Kierownik Warsztatów Terapii Zajęciowej w Morągu

Niewykorzystany potencjał partnerów społecznych

43. Magdalena Śliżewska – Pracownik administracyjny PKPS
44. Iwona Gabara – Ostródzka Rada Organizacji Pozarządowych
45. Krzysztof Olszko – Komenda Hufca ZHP w Ostródzie
46. Józef Koziello – Zastępca Prezesa Warmińsko-Mazurskiego Stowarzyszenia Ludzi Niepełnosprawnych „ALFA”
47. Krystyna Prajwocka – Prezes Morąskiego Stowarzyszenia Wspierania Rodzin
48. Irena Burszewska – Przedstawiciel Stowarzyszenia Organizatorów i Menadżerów Pomocy Społecznej i Ochrony Zdrowia w Olsztynie

Materiały źródłowe wykorzystane przy opracowaniu strategii

1. Materiały źródłowe z Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie
2. Materiały źródłowe: GUS/Urząd Statystyczny w Olsztynie
3. Materiały, opracowania i analizy własne Powiatowego Centrum Pomocy rodzinie w Ostródzie
4. Materiały źródłowe ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu ostródzkiego
5. Materiały źródłowe gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych gmin powiatu ostródzkiego
6. Materiały źródłowe wydziałów oświaty urzędów gmin powiatu ostródzkiego
7. Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski
8. Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
9. Strategia Pomocy Społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2015 roku
10. Wojewódzki program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie warmińsko - mazurskim na lata 2004 – 2007
11. Wojewódzki program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych na lata 2004 – 2007,
12. Wojewódzki Program Polityki Prorodzinnej na lata 2004 – 2007
13. Program Rozwoju Regionalnego województwa warmińsko – mazurskiego na lata 2004-2006 i na lata 2007-2013
14. Program Współpracy Samorządu Województwa Warmińsko - Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz rozwiązywania problemów uzależnień na lata 2004-2008
15. Strategia Rozwoju Powiatu Ostródzkiego do 2015 roku
16. Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostródzkiego
17. Karta Współpracy pomiędzy Powiatem Ostródzkim a Organizacjami Pozarządowymi
18. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Ostróda na lata 2005-2010
19. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Morąg
20. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Małdyty
21. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2007 rok (gmina Łukta)

22. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Dąbrówno
23. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Miasta Ostróda na lata 2007 -2008

Źródła legislacyjne

ustawa o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, Poz. 1592)
ustawa o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r., Nr 64, Poz. 593)
ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r., Nr 123, Poz. 776)
ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., Nr 180, Poz. 1493)
ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r., Nr 70, Poz. 473)
ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r., Nr 179, Poz. 1485)
ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2003 r., Nr 96, Poz. 873)
ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r., Nr 99, Poz. 1001)
ustawa o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r., Nr 122, Poz. 1143)

Literatura

Polityka społeczna pod red. Kurzynowskiego A., Warszawa 2006
Problemy społeczne i zagrożenia we współczesnym świecie. Elementy patologii społecznej i kryminologii, Nowak A., Wysocka E., Katowice 2001
Zagadnienia marginalizacji i patologizacji życia społecznego pod red. Kozaczka F., Rzeszów 2005
Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej, pod red. Lalak D., Pilch T., Warszawa 1999